Nisan 1954

YIL : 4
SAYI : 14

TÜRK MASON DERGİSİ

Masonluk ve kardeşlik . . . . . Mim Kemal Öke
İlim ve İtikad . . . . . M. T.
Yeni bir Mason'un intibaı . . . . . E. Y.
Eski filozoflara göre hürriyet . . . . . İ. M. Seydol
Yeni Eflâtuniye . . . . . Veli Necdet Sünkitay
Simavna Kadısıoğlu . . . . . Cafer Ergin
Disiplin nedir? . . . . . Necdet Ekrem Olcay
Mason bir babanın mason oğluna hitabı . . . . . İ. H. K.
Konferans hülâsaları . . . . .
Masonluğun menşei . . . . . G. H. T.
Saba Melikesi Belkis . . . . . Cemil İpekçi
Aldığımız kitablardan: Sonsuzluğun eşiğinde . . . . .
(Hayyam)dan iki rubaî . . . . . A. Ş. Erkün
Mason âleminden haberler . . . . .
Ebediyete intikal edenler . . . . .
Die Gründung der türkischen Freimaurerei . . . . .
Dialogue entre la Justice et l'Equité . . . . . S. Mordo
Une causerie . . . . . Sadi Aral
Pensées . . . . .

Gayri münhal, kuvvetli antiasid

UNAGASTRİN

Mide yarası, Mide ağrısı, ekşiliği, yanması, gazlar ve kaynamalarının ilâcıdır.

Yemekten 1/2-1 saat sonra 2-4 tane kullanılır.

Devam edilmesi ve tekrarlanması zararsızdır.

Reçetesiz de satılır.

(Bir tüp 20 komprime)

Her eczanede bulunur.

Fiyatı bir liradır.

Tashih

13 Sayılı Dergi'de çıkan Neyzen Tevfik'e ait şiirin 650 inci sayfadaki ikinci mısra'da (Serseri bendenin) kelimeleri 'Serseri Neyzen'in) olacaktır. Özür diler, düzeltiriz.

TÜRK MASON DERGİSİ: İmtiyaz sahibi: **Mim Kemal Öke** ★ Neşriyat Müdürü: **Muhittin Duru** ★ İdarehane: N. 111 - Tepebaşı - İstanbul ★ Nüshası: 100 Kuruş, Yıllık Abone: 4 Lira ★ Her türlü mektuplar (dergi müdürlüğü) namına gönderilmelidir. ★ Becid Basımevi - Galata

TÜRK MASON DERGİSİ

Türkiye Mason Derneği tarafından üç ayda bir neşrolunur

Yıl: 4 ★ İstanbul, Nisan 1954 ★ Sayı: 14

Muhtelif memleketlerdeki Mason teşkilâtı, müşterek gayede ve idealde birleşme bakımından üniversel, fakat herbiri kendi memleketi bünyesinde tamamiyle müstakil, millî bir müessesedir.

MASONLUK VE KARDEŞLİK

★ **Mim Kemal ÖKE** ★

Masonluğun klâsikleşmiş hedefi, kardeşlik tesisi ve sağlanmasıdır. Fakat bu kardeşliğin, sadece nazarî bir şekilde ve zahirî kalmıyarak, kollektif hayatta, yani cemiyet hayatında ferdler arasında bu gayenin tahakkukuna karşı bir aşkın yayılmasına, bir kelime ile, üniversel fiili bir kardeşliğin (Fraternité effective) teessüsüne ihtiyaç vardır. Bu lüzumu hepimiz takdir etmekle beraber şunu da itiraf ederiz ki, böyle âlemşumûl bir kardeşlik kurulması kolay bir iş değildir; hele, bugünkü, çilesinden çıkmış bir dünyada!. Bundan dolayıdır ki, beklenilen gaye, tahakkuku zor veya gayr-i kabil bir hayal halinde ve âdeta nazarî kalmaktadır.

Hakikaten, mihverinden çıkmış, siyasî buhranlarla dejenere olmuş bir dünyada faciaları ve dramları önleyebilecek Üniversel bir kardeşlik tesisi ve moral sefaletleri izale edebilecek ahlâkî prensiplerin hâkimiyetini temin etmek emeli, tatbik kabiliyeti olmıyan bir düşünüştür, iddiasında bulunanları tenkid etmeyelim! Böyle bir düşünüş pesimist düşünenlerin malı da olsa, muhakkak olan şudurki, bugünkü dünya şartları altında umumî kardeşlik gibi kudsî bir idealin gerçekleşmesini sağlıyacak ve bu ihtiyacı tatmin edecek hususî bir organizasyona lüzum vardır. Bu teşekkül de, moral idealler için çalışan Mason müessesesi olabilir. Bununla beraber, Masonluk Müessesesinin de insanlık hislerinin, «altruiste» düşüncelerin boğulduğu sefil şartlar altında, uhdesine düşen muazzam vazifeyi başarabileceini, basit bir görüşle, kabul etmek te güçtür. Mason ruhunu, masonluğun âlemşumûl mahiyetini ve gayesini, geniş mânasile ve tek bir kelime ile ifade eden (Kardeşlik=Fraternité) nin ne demek olduğu, ve, nerelere kadar uzanabileceği, yani «portée» si düşünülür, «Etymologie» si üstündeki delâlet araştırılırsa, anlaşılırki (Kardeşlik) tâbirinin dar mânası içerisinde çok geniş hayaller besleyen bir ideal bulmağa imkân yoktur. Halbuki, kardeşlik mevzuu, insanlar arasındaki samimî münasebetleri tesis ve idame eden, âdeta, bir ilim mesabesindedir. Bu münasebetleri realize eden ve pratik olarak insanları samimî bağlarla birbirine bağlayan kardeşlik duygusu, herşeyden evvel ahlâk kanunlariyle, içtimaî kaidelerle masuniyeti temin edilen bir prensip demektir. Şuhalde, (Kardeşlik), ahlâkî umdelerin kontrol ve hâkimiyeti altında kurulabilen ve korunabilen bir realite olduğuna göre, basit bir düşünüşten,

basit bir işten çok üstün ve şumüllü bir dâvadır.

Kardeşlik, feragat ve tolerans faziletidir. Biz masonlar, işte bu ahlâkî ve içtimaî kanunlarla kurulmuş ve korunmuş, feragatle muttasıf, fiilî bir kardeşliği düşünüyoruz ve düşünmeliyiz. Bu duygu, bir taraftan da, ferdin kendisile iç duygularının mücadelesini istilzam eder; çünki, kardeşlik (Şahsî Ben = Moi individuel) ile (İçtimaî Ben = Moi social) arasınaki bir mücadelenin insanlık ve cemiyet lehine zaferle neticelenmesinden doğan bir duygudur. (Moi social) veya (Surego) dediğimiz içtimaî benliğe kıymet vermeyen ve bunun zaferini sağlamıyan bir insanda kardeşlik hissi, tahakkuk ettirilemeyen nazarî bir hayalden ve bir fanteziden başka bir şey değildir. İşte Masonluk idealinin realizasyonunda ancak bu nefis mücadelesinin zaferi bahis mevzuu olabilir. İtiraf edilmelidir ki, bu mücadele, kâğıt üzerinde iz bırakan kalem veya kolayca dönüveren dil mücadelesi değildir. Aradan binlerce, belki de milyonlarca asırlar geçmiş olmasına rağmen, duyulan bir ihtiyacın şimdiye kadar tatmin ve temin olunamaması, meselenin ne kadar güç olduğunun en açık delilidir.

XIII. asırda «irrationnelles» cemiyetlerin ihtiras (passion)larından kurtulmak için yegâne yolun, gayr-i şahsî bir düşünüş ve bütün müfekkire (esprits)lerin ciddî adlî bir nizam içinde mutabakati esasına müstenid «raisonnable» bir cemiyet kurmakta olduğu düşünülmüş ve bu sayede üniversel bir sulh tesisinin tahsilin mecburî yapılmasıyla temin edilebileceği zan edilmiş.. Filhakika, adlî nizamlar nizamızlıkları setredebilirse de bilgi hiç bir vakit kalbleri değiştiremez. Bundan başka, yeni meydana getirilen organizasyonlar, bir takım ideolojiler yine şahsın kendine bağlı kalması halinde, yine karışıklığa inkilâp edebilir; bu suretle beklenilen üniversalite tesisine imkân kalmaz ve hiç şüphesiz bu infisah veya kollektif «nevrose», rasyonalist hayallere dönmekle tedavi edilmiş olamaz. Fakat, böyle olmakla beraber, rasyonel vasıtalara müracaatten, yani bu şekildeki tavassutların itibardan vaz geçilmesini istilzam etmez. İlim, akıl ve mantık sübjektif düşünüşler arasında «intersubjectivité» lüzumlu bir mesned (= support) olur.

Hukuk ta lüzumlu bir mütevassıttır: Biolojik egoizmi frenler, ve sevk-i tabiinin ve kuvvetlerin boyunduruğu altındaki şahsın üniversel bir unsur olmasını aşılayan emniyet ve nizamın asgarisini olsun temin eder. Bu, içtimaî adalet fikrini hazırlar. Bundan ötürü, aynı zamanda tamamile âdil, üniversel bir birlik dünyasının kurulmasında bu mutavassıtların birer

İLİM VE İTİKAD

★ M. T. ★

Eskiden, din kitaplarında bulunmıyan şeyleri akla getirmek, söylemek ve ilân etmek dine karşı bir hakaret, effedilemiyecek bir hareket olarak telâkki edilirdi. Çünkü din kitabının her türlü hakikatları nefsinde cemettiğine din adamları kanidi.

İtalyan âlimi **Galilée,** 1632 yılında «Dünyanın hareketi üzerinde diyaloglar» isimli kitabını neşrederek dünyanın yuvarlak olduğuna ve güneşin etrafında döndüğüne dair düşünce ve kanaatlarını ilân ettiği zaman dinî makamlar kendisinin dine karşı küfrettiğine karar verdiler ve ancak âlim mezkûr kitabının başına: «Bu kitabımda söylediklerim tamamen hayâl mahsulüdür, tövbe ve istiğfar ederim.» mealinde bir izahat koyduktan sonra kitabın neşrine müsaade ettiler.

O zamanki anlayışa nazaran din derunî ve ruhî âlemimizden başka dünyevî hareket ve hâdiseleri de çerçeveliyor ve izah ediyordu.

Ondokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru ise ilim ve fennin son merhalesine vardığı zannediliyordu. Kâinattaki bütün hâdiseler muayyen kanunlara göre meydana geliyor ve illiyet nazariyesine göre hâdiselerin alacağı seyri evvelden haber vermek kabil oluyordu.

Tabiatta izah edilemiyen hadiseler yok değildi. Fakat bun-

---

mutlak zaruret olduklarını anlamak icabeder.

İtiraf edelimki, en temiz ve nezih hareketlerimizi dahi şahsî menfaat duygularından tecrid etmeğe imkân yoktur. (Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için = tous pour un, un pour tous) prensipini (Ben bizzat sen'im = Je suis toi-même) diye tefsir ettirecek kadar, bütün insanların tekâmül ederek şahıslarından tecerrüd edebileceklerini zanetmiyoruz; fakat, hiç olmazsa, Masonların bu prensipler önünde eğilerek, localarımızda ve onların dışındaki cemiyet hayatında kardeşlik esasları demek olan prensiplere sadakatimizi teyid eden teşebbüs ve hareketlerden mümkün mertebe, biz masonlar, uzaklaşmamalıyız.

Masonluk, insanlığın ıslahı ve salâhı çarelerini bizlere öğreten üniversel bir sistemin şubelerinden biridir. Biz ezoterik çalışmalarımızda bu kudsî ideâlin tahakkukunu gaye olarak görmekteyiz. Meslekimiz, irşad ve ikaz vasıtasıdır.. .ancak bu yolun takibi suretile, insanlar arasında, mutlak bir zaruret olan Üniversel Birlik'in tesis olunabileceğine inanmalı ve öyle çalışmalıyız!

lar o zaman yapacak fazla işi kalmamış olan âlimleri meşgûl etmek için daha ziyade bir nimet olarak telâkki ediliyordu. Meselâ bugün enerjinin uzaklara naklinde esas rolü oynıyan **(Hertz)** dalgaları ondokuzuncu yüzyıl sonlarında lâboratuarlarda vakit geçirmek için yapılan tecrübelerin mevzuunu teşkil ediyordu.

Tabiat ve kâinatın hemen bütün hâdiselerini izah edip çözmek ve önceden haber vermek kabil olduğuna göre, kâinatı halkeden ve ona tabiat ve illiyet kanunlarına göre hükmeden bir Ulu Mimara ihtiyaç var mı idi? O zamanki anlayışa nazaran ilme bihakkın vakıf bir kimsenin itikat sahibi olması anormal bir şeydi.

Acaba bugünkü ilim karşısında bu iki zihniyetten hangisini tercih etmek icap eder?

Tabiat ve kâinata baktığımız zaman her şeyin atom denilen ufak zerrelerden teşekkül ettiğini, güneşteki hararetin hidrojen atomlarının çözülmesi neticesinde meydana geldiğini düşünebiliriz.

Aynı tabiata baktığımız zaman merhum şair Ahmet Haşimin:

Mehtap kemer taze belinde,
Üstünde sema gizli bir örtü,
Yıldızlar gülüdür onun elinde...

dediğini de hatırlıyabiliriz. Fakat bu görüşün bir hayâl olduğunda şüphe yoktur ve bunu izah etmek de kolaydır: Renkler ve kokular gözümüzdeki ve burnumuzdaki sinir uçlarını tahrik eder ve sinirler vasıtasile zihnimize intikal eder; bu tahriklerin meydana getirdiği ağ üzerine zihnimiz bir tesir, bir empresyon örer, ve, ağın üzerine bu empresyon dekoru serildikten sonra aklımızdan havanın letafetinden, yeşilliklerin kokusundan ve dalgaların mırıltısından başka her şey silinir gider.

İlimle uğraşan bir kimsenin bu gibi hayâl ve zahaplarla bir an için uğraşmadığını kabul edelim ve şu kürsüyü nazarı itibare alalım, Bu zat kürsünün atom denilen çok küçük zerrelerden teşekkül ettiğini, her bir atomda bir çekirdekle bunun etrafında seyyare gibi dönen bir veya bir çok elektronların bulunduğunu, bu elektronların enerji dalgalarından müteşekkil bir yumak olduğunu, çekirdek ve elektron kapladığı yerlere nazaran aralarındaki boşlukların sonsuz mesabesinde büyük olduğunu, bu boşluklar mevcut olmasaydı kürsüdeki bütün çekirdek ve elektronların gözle görülemiyecek kadar bir yere sıkışabileceğini düşünür, fakat aynı âlim bu kürsünün gözle görülüp elle tutulan bir şey olduğunu da inkâr etmez.

Demek ki tabiatın güzelliği karşısında hayale kapılmıyan bir ilim adamının vardığı neticeler, enerji dalgalarından müteşekkil bir yumak, atom vesai-

re gibi sembollerden yani bir nevi hayâl mahsulünden başka bir şey değildir, ve, kürsüyü kürsü olarak görebilmek için sembollerin teşkil ettiği iskelet üzerine aklımızın bir dekor örtmesi icap etmektedir.

Bu düşüncelere göre ilim tabiatla aramızdaki münasebetleri dış taraftan, haricî bakımdan tahlil eder. Hâlbuki tabiatın güzelliği karşısında duyduğumuz cuş ve huruş, ve, tabiat karşısındaki tasavvurumuz derunî bir mahiyet arzeder, ve kâinatın Ulu Mimarının mevcudiyeti hakkındaki itikadımız da derunî bir sezişten ileri gelir.

★

Bu derunî sezişte düşüncelerimizin esaslı bir rol oynadığında şüphe yoktur. Gayri muayyenlik (Indéterminisme) nazariyesinin bânisi olan **Heisenberg** «Hayat nedir?» isimli kitabında düşüncelerimizin, kafa tasımızdaki gri maddeyi teşkil eden elektronların hareketile alâkadar olduğundan şüphe etmektedir. Diğer bazı âlimler de beynimizden geçen kanın kimyevî terkibi ile düşüncelerimiz arasında bir münasebet bulunduğunu ileri sürmektedir.

Maatteessüf bunlar iç âlemimizden, derunî sezişlerimizin meydana getirdiği düşüncelerimizi bazı noktalara bağlamak teşebbüsünden ileri gidemez. Her hangi bir atomdaki elektronların hareketine ancak fevkalâde mahdut şartlar altında tesir edebileceğimiz sabit olduğuna göre kafa tasımızdaki gri maddeyi teşkil eden elektronların hareketinin düşüncelerimize hâkim olması ve düşüncelerimizin beynimizdeki kanın kimyevî terkibine göre teselsül etmesi icap ederdi. Düşüncelerimize her an istediğimiz seyri verebildiğimize göre sözü geçen elektronların hareketi ve kanın terkibi, itediğimiz şekilde istikamet verebildiğimiz düşüncelerimizin fizikî ve kimyevî birer tezahüründen başka bir şey olamaz.

Demek ki derunî seziş ve duyumuzuun tezahürü olan düşüncelerimizin mahiyetini bile ilmî röper noktalarına bağlamak imkânı yoktur. İşte tabiat karşısındaki cuş ve huruşumuz, din ve itikadımız, kâinatın Ulu Mimarının mecvudiyetine inancımız böyle bir derunî seziş ve duyunun mahsulleridir.

★

İlim hâdiselerin ne şartlar altında ve ne suretle meydana geldiğini araştırır ve izaha çalışır, ve bunun için zaman ve mekân ölçülerini kullanır. İlmin hakikatı aradığını da söyliyenler vardır. Fakat meselâ maddelerin elektron ve çekirdekten, elektronların da birer enerji yumağından teşekkül ettiğini söylemekle hakikat, elle tutulup gözle görülen hakikat arasında hiç bir münasebet yoktur.

Âlim hiç bir zaman bu enerji dalgalarından müteşekkil yumağın elle tutulup gözle görülebileceğini düşünmez. Onun bütün ve yegâne gayesi hâdiselerin hangi şartlar altında ve ne suretle meydana geldiğini anlamak ve bu gayesi uğrunda icap ederse tabiattaki her şeyi sembollerle ifade etmektir. Enerji dalgası yumağı bu sembollerden biridir ve bu sembol sayesinde **halen** atomdaki ve atomlar arasındaki hâdiseleri izah etmek imkânı sağlanmıştır.

(Halen) kelimesini mahsus kullandım, çünkü gelecekte daha hassas ve dakik âletler sayesinde bazı hâdiselerin mevcudiyeti meydana çıkar ve bugünkü embollerin kâfi olmadığı görülürse yeni semboller icat ederek hâdiseleri daha geniş bir çerçeve içine alıp izah etmek icap edecektir.

İlimden bahsederken, unutulmaması gereken diğer bir nokta da, ilimdeki umumî muhakeme usûl ve kaidelerinin yalnız sembolik malûmlara kabili tatbik olduğudur. Ayni mahiyeti haiz olmayan bir sahaya aynı usûl ve kaideler tatbik edildiği takdirde bu sahaya ait mevzular remzî bir çerçeve içine alınmış olacak, fakat kendi öz çerçevesi izah edilmemiş bulunacaktır.

Yukarıda ilim için söylediklerime uyarak bir zata hiçbir şeyin mevcut olmadığını, her şeyin enerji dalgası yumağı denilen birer semboldn ibaret olduğunu söyliyecek olursam bu zat kürsünün üzerine bir yumruk vurarak: «Söylediğinizin yanlış olduğuna dair işte isbatım.» diyecektir.

Din sahibi bir zata itikat ettiği şeylerin bir hakikat ifade etmediğini söyliyerek ondan kürsüye vurulan yumruk kadar bariz bir delil istemenin imkânsız olduğunu zannederim. Çünkü kâinatın Ulu Mimarının mevcudiyetine dair derunî seziş ve duyu, bunu sezen ve duyan kimseler için ve itikadın gayri kabili inkâr bir hakikat olduğu hususunda en kuvvetli delilldir.

Bazı zevat ilmin umumî muhakeme usûl ve kaidelerinin din sahasına tatbik ederek din ve itikadı tahlil ederler, kâinatın Ulu Mimarı hakkında uzun tahlillere kalkışırlar. Fakat, daha evvelce de bahsettiğim gibi, bu zevat zaman ve mekânla alâkası olmıyan bir sahaya sembol ve remizlerle dolu ilmin usûl ve kaidelerini tatbik ederek din ve itikadı iç âlemindeki çerçevesinden müstakil olarak ele alırlar.

Hâlbuki din ve itikat ilmin ölçülerinden tamamen uzak olarak derunî seziş ve duyumuzun mahsulüdür. Bizi ihate eden kâinatın ve hilkatin mistik tefsirinde, kâinatın Ulu Mimarına doğru cuş ve şitâbımızda ruhumuzun yükseldiğini ve taştığını hissederiz, ulu bir kuvvetin saçtığı serunî bir nur ve ziya ile gaşyoluruz. Ruhumuzun bu cuş

ve huruşu karşısında hiç birimizin din ve itikat bakımından «hakikat» kelimesi aklımıza bile gelmez; çünkü bu cuş ve huruş esnausında bu hakikatı doğrudan doğruya yaşadığımıza, ulu bir varlığın karşısında gaşyolduğuğmuza dair birğ his bizi sarar ve sürükler.

İşte bazı şartlar altındaki cuş ve huruşumuz, nur ve ziyaya garkolmamız din ve itikadımızın hareket noktasını teşkil eder. Bütün tarih boyunca bu halin bir mânası olduğu hakkındaki kanaat ve bu halin derunî ve sonsuz bir saadet kaynağı olduğu hakkındaki inanç dinin esas kaidesini teşkil etmiştir.

★

Matematikteki isbatların gayet kat'î olduğunu zannederiz. Halbuki matematik bile meselâ fizik ilminde olduğu kadar derin inkılâplar geçirmiştir, ve kat isbat edilememiştir. Buna rağmen emin olmıyan adımlarla bir ideale doğru yürümekten kendimizi alamıyoruz. Aynı şekilde iç âlemimizin mahsulü olan itikatlarımızı desteklememiz tabiidir ve hiç şüphe yok ki isbat edemeyip yalnız hissettiğimiz ilmî hakikatlere nasıl inanıyorsak derunî sezişle kabul ettiğimiz itikat ve kanaatlarımıza kıymet vermemiz de gayet normâldir.

★

Yukarıda izah ettiğimiz karakterleri haiz olan ilim dış âlemdeki hâdiseleri tamamen ihata edebilen bir nazariyeyi tamamen ortaya koyabilecek midir?

Denizdeki dalgalara bakıp bir inşirah duyduğumuz zaman bu sahneye hiç de malik olmadığı bir mânayı atfettiğimize şüphe yoktur.

Derunî seziş ve duyumuzun bu mâna bakımından esas rolü oynadığı tabiî olmakla beraber dış âlemi iç âlemimize intikal ettiren havası hamsemizin de bu mânada bir rol oynadığından şüphe edilemez. Çünkü dış âlemden, ancak malik bulunduğumuz hassaların müsaade ettiği şeyleri aynı hassaların imkân verdiği şekilde iç âlemimize intikal ettirebiliriz. Muayyen bir renge hepimizin aynı ehemmiyet ve kıymeti vermeyişimiz bunun bariz misallerinden biridir.

Binaenaleyh dış dünyayı bir parça da iç âlemimizin yarattığını, dış dünyanın iç âlemimizden müstakil olarak bir mâna ifade edemiyeceğini söylersek fazla ileri gitmemiş oluruz zannederim.

Esas gayesine dış âlemi zaman ve mekân ölçülerine vurarak erişmek istiyen ilmin bu iç âlemimizle ancak çok mahdut temas noktaları vardır. Binaenaleyh böyle bir ilmin her şeyi ihata eden bir vahdeti meydana getirmesine ve bunu tam ve mükemmel bir nazariye ile izah

ve ifade etmesine imkân olmıyacağı tabiidir.

İlim ancak havassı hamsemizin bir süzgeçten geçirdikten sonra zihnimize intikal ettirdiği yeni vakıa ve hâdiseleri şekilsiz bir hercü merçten tecrit edip onları bir sentez neticesinde derli toplu bir yapı sistemi haline koyacaktır.

Mamafih bu neticeyi hiç de küçümsememek icap eder. Çünkü bugün kısmen de olsa kâinatı tasarlıyabildiğimiz derecede muntazam bir yapı halinde görmemizi ilme medyunuz. İlim bugün gayet tabiî gördüğümüz vakıa ve hâdiseleri peyderpey inceleyip izah etmiş ve muntazam bir kaide ve çerçeve içine almıştır; ve ilmin çerçevelediği bu vakıa ve hâdiseler, yüzyıllar boyunca devam eden biyolojik istihalemiz sayesinde muntazam bir yapı halinde gayet tabiî görünmektedir.

★

Acaba ilim dinsiz bir kimseye iman telkin edecek argümanlara sahip midir?

Türk ve İngiliz mizahları arasındaki farklar ve benzerlikler hakkında bir zatın etüt yapıp kitap yazması o zatın her hangi bir nükte karşısında aksi tesir göstermesi için sebep teşkil etmediği gibi bu kitabı okuyan bir zatın da nüktelere karşı hassasiyetinin artacağı söylenemez.

Ayni suretle din ve itikat sahibi olmıyan bir kimseye ilâhiyat kitapları okutarak din ve itikat telkin etmek olamaz. Çünkü ilâhiyat din ve itikadı ilmin ölçülerine vurmakla meşgûl olur. Din ve itikadı telkin etmek için iç eziş ve duyuya tesir ve telkinde bulunmak lâzımdır. İlim dış âlemi sembolik ölçü ve çerçeve içine almaktan başka bir şey yapmadığına göre din ve itikat sahibi olmıyan bir kimsenin iç âlemine tesir etmesine imkân yoktur.

Bir gün bir arkadaşımın annesi bana: «Oğlum inanmak istiyor, ona yardım eder misiniz?» dediği zaman ben şaşırmış ve: «Bu yalnız telkinle olmaz; din ve itikat hissi evvelâ insanın kendi içinden gelmelidir.» diye cevap vermiştim.

İnsan ancak yalnız başına din ve itikat üzerinde düşünüp bunun kendi iç âleminde meydana getireceği tesirleri iç seziş ve duyusile tarttığı, bazı ruhî ve mânevî şartlar altında bu tesirleri tecrübeye tabi tuttuğu ve bundan başka din ve itikat sahibi kimselerle daimî temasta bulunduğu takdirde din ve itikat yolunda hareket noktasını geçmiş olacaktır.

★

Acaba ilimle din ve itikat kabili telif midir?

İlmin, tamamen zaman ve mekânla alâkalı olarak, dış âlemdeki vakıa ve hâdiselerin ne

Masonluktan aldığım ilhamlar

★ E. N. ★

Masonluk camiasının ulvi muhitine girmeden evvel de, yüksek insanlık mefkûresi uğrunda mesai sarfeden bu cemiyete karşı içimde bir yakınlık, ruhumda derin bir temayül hissediyordum. Masonluk mefkûresinin bütün beşeriyete yayılmasını, insanların bu yüksek gayeye eriştirilmesini temenni ediyordum ve bu bakımdan herşeni beğendiğim bu cemiyetin faaliyetinin gizli tutulmasına bir mâna veremiyordum. Masonluk prensiplerinde samimiyet unsurunun en mühim yeri işgal ettiğine kat'î surette inanmıştım. Bu sebeple samimiyetle gizliliği telif edemiyordum. Belki de bundan dolayı bu cemiyete katılmakta cesaretsizlik his ediyordum. Bu cemiyet mensuplarından bütün tanıdıklarım çok samimî insanlardı; bazılariyle müdaveli efkâr ettiğim zamanlar oluyor-

---

şartlar altında ve ne suretle meydana geldiğini izah etmekle meşgûl olduğuna göre zaman ve mekândan tamamen müstakil olarak iç seziş ve duyumuzun bir tecrübe neticesi olan din ve itikadın ilimle doğrudan doğruya her hangi bir irtibatı olmadığında ve bu sebeple ilimle din ve itikat için «kabili telif» ifadesinin mevzuu bahis olamıyacağında şüphe yoktur.

Binaenaleyh mutekit bir ilim adamı görmek hiç de anormal bir hâdise olarak telâkki edilmemelidir ve bilhassa her gün ölçülerden, sembol ve remizlerden müteşekkil mevzularla uğraşan bir âlim böyle sembolik bir muhitte yaşıyabilmek için bir iç dünya yaratmak mecburiyetindedir.

Kendi sahasındaki sembolleri hakikatin yegâne timsali ve hayatı yegâne gayesi olarak gören ve iç seziş ve duyunun yarattığı iç dünyaya din ve itikada hakir bir nazarla bakan bir âlimin mevcut olabileceğini zannetmiyorum, ve, hele din ve itikat sahibi bir ilim adamının, dış görünüşile bir hercü merc içinde bocaladığını sandığımız kâinatın ne mükemmel bir ahenkle seyrettiğini ve izah edebildiğimiz çok mahdut hâdise ve vakıalar karşısında bilmediklerimizin sonsuz olduğunu düşünerek **(Sanii Azamı Kâinat)**ın ululuğu hususunda bizden çok daha fazla cuş ve huruş ve galeyana kapılacağından zerre kadar şüphe etmiyoruz.

du. Karakterlerine, samimiyelerine inandığım bu insanlar bu noktada beni ikna ve tatmin etmiyorlardı.

Halbuki bu kadar yüksek ve ulvi gayeleri olan bu cemiyetin, dışardan yanlış tanınması sebebiyle, haksız ithamlara maruz kalmasına gönlüm razı olmuyordu. Zannediyordum ki: Masonluk, hariçten görünüşüne göre bazıları için esrarengiz ad olunan, mahremiyetinden kurtarılıp aleniyete kavuşturulsa, toplantıları ve faaliyetleri aleni olsa bütün insanlar bu cemiyete girmek için tehalük ve arzu göstereceklerdi; bu suretle cemiyet kemmiyet itibariyle de kuvvetlenecek, cihanşumül bir hal alacaktı ve beşeriyet, bu cemiyetin yüksek prensiplerinden müstefit olacaktı.

Bununla beraber bu gizlilik için makul bir sebep bulunduğuna da inanıyordum. Bu sebebi kendi idrakimle bulmağa, bu tereddüdümü izaleye uğraşıyordum. Belki bir galatı hissim vardı: Samimiyetin sadece açık kalblilikten ibare tolduğunu sanıyordum.

Zaman geçtikçe, idrakim arttıkça, masonluk hakkındaki tetebbülerim genişledikçe anladım ki Masonluğun mâna ve ruh itibariyle gizlilikle alâkası yoktur. Masonluk gizli bir cemiyet değil, sadece uzun bir maziden gelen tecrübelere müstenit an'ane ve âdetleri itibariyle faaliyetleri eşkâle tâbi ve bu eşkâl itibariyle mahrem ve haricî'lere kapalı bir cemiyettir. Netekim, kanun ve nizamları, gaye ve mefkûreleri, tarihi ve mensuplarının hüviyetleri malûm ve aşkârdır. Masonluk neşriyatını takip edenler Masonluğu anlamakta ve prensiplerinin kendi ruhlariyle imtizaç ettiğini görmektedirler. Şu halde Masonluk idealinde gizlilik ve esrar perdesi mevcut değildir. Masonlar olgunluk seviyesine ulaşmış, fikrî ve ahlâkî bir mertebe ihraz etmiş olanlara karşı, mason olmasalar da, açık kalpli ve samidirler. Mefkûrelerini açıkça ve nefislerine güvenerek müdafaa ederler. Hareketlerinde itminanı kalp ve vicdan hürriyeti duygusu aşıkârdır.

Nihayet galatı hissimi keşfettim, ve anladım ki insanlar, ancak hakikî muhataplarını buldukları zaman, samimî olanlara karşı açık kalpli olabilirler. Şahsiyeti olmayanlar, muayyen bir irfan ve ahlâk seviyesine yükselmemiş bulunanlara karşı açık kalpli davranmak, samimi-

yet göstermek nefsini müdafaa silâhlarından mahrum etmek demektir. Çünki insanlar doğuşlarında ve aldıkları terbiye iktizası olarak umumiyet itibariyle hodkâm ve kıskançtırlar; ekseriyet itibariyle iyiliği ve güzelliği kendilerine mal edemedikleri zaman, nefislerine itimat duymadıkları müddetçe başkalarını istirkap etmek duygusunun zebunu olurlar; her yeniliğe, iyiliğe ve yüksekliğe karşı duyulan aksülamel bundandır.

Bu hisle malûl olan cemiyetler, zümreler ve milletler daima geri kalmışlardır. Ruhunda yükselmeğe karşı istidat duyan, yükseleceğine inanan, içinde nikbinlik ve ümit şuleleri bulunan insanlar, haset yerine gıpta, istirkap yerine takdir ve tahsin, nefret ve kin yerine af ve müsamaha ruhu taşırlar. İşte Masonluğu kendi seviyesindekilere karşı açık kalpli, zulmette kalmış ham varlıklara karşı çekingen ve kapalı yapan sebep budur: Müdafaai nefs veya idamei hayat endişesi...

Bu hakikata vasıl olduğum sıralarda mes'ut bir tesadüf beni çok samimî insanlara yakınlaştırdı. Muhterem üstadlarım beni Masonluğun irşatkâr çatısı altında nur almağa sevk ettiler. Aziz kardeşlerimin sıcak muhitine katıldığım günün intibalarını, derin tesirlerini hâlâ ruhumda his ediyorum. Bu irşatkâr tesirleri ebediyen muhafaza edeceğime kani bulunuyorum.

Masonluğa girdiğim gün, maddî hayatın endişelerinden sıyrılmış, mânevî varlığıma bürünmüş, tefekkür ve teemmüle dalmıştım; benliğimin menbaını keşfetmeğe, nefsimin muhasebesini yapmağa koyulmuştum. İlâhî kudretin huzuruna çıkmış olduğumu his ederek hayrühasenatımla seyyiatımın mukayesesine girişmiştim. Müsterih ve mutmaindim. Nefsime güvenmenin en yüksek haddine yükselmiştim. Bir anda korku ve heyecanım zail olmuş; önümde nurlu bir ufuk peyda olmuştu. Nefsime itimadım çok artmıştı; nura kavuşacağımdan emin bulunuyordum. Ancak bu işin pek basit ve kolay olacağını tahmi netmiştim. Önümde bir kapı açılmıştı. İçerden hafif bir müzik sesi duyuluyordu. Ruhuma derin bir sükûn ve itminan veren bu melodi arasında bazı konuşmalar işitiyordum. Fakat gayeye varmak isteyen azimkâr insanların nice acıları iktaham etmesi lâzım geldiğini unutmu-

yordum. Sualler ve cevaplar devam etti ve nihayet kapı açıldı.

İçimdeki huzur mes'ut hatıralara inkılâp ediyor, tatlı dakikalar yaşıyorum. Demeki kabul edildiğim yer bir Mâbed, içinde vefakâr dostlar bulunuyor. İşte Masonluk bu diyorum, kendimi de bu camiaya katılmış görmekten zevk ve saadet duyuyorum. Fakat ne çare ki daha itimat kazanamamış bulunuyorum, yeniden tereddütler başlıyor ruhumda.. Hem de hak veriyorum. Öyleya kimsin ve nasıl şeysin? Bırak ta seni anlasınlar, sevsinler! diyor ve mütevekkil bekliyorum. Baş döndürücü bir hızla an'anevî denemler, seyahatler yapıyorum, fakat bu hareketler arasında bilhassa dimağıma nakşolunan güzel irşatlar, ihtarlar, parlak cümleler tekerrür ediyor. Bunlar ruhumda derin intibalar yaratıyorlar.

«Tekâmül, evvelemirde kendi nefsini tanımakla husul bulur.'»

«Hatalarınızı itiraf etmek cesaretini kendinizde bulabilir misiniz?» Evet diyorum.

«Hemcinsine muhabbet olmayan yerde mutlaka o muhabbeti defeden bâtıl bir fikir vardır.»

Bütün ruhumla tasdik ediyorum.

«Aramıza kabul olunduğunuz takdirde hariçte kendisiyle iyi geçinmediğiniz birine tesadüf edecek olursanız ona sevgi elinizi uzatmayı taahhüt edebilir misiniz?»

Tereddütsüz evet diyorum.

«Bu hissiyat sizin için mucibi şereftir. Çünki nefsinize hâkim olduğunuzu gösteriyor.»

Anlıyorum ki tolerans yani müsamaha nefse güvenmekten ileri geliyor.

«Bu hissiyat bizlere de şeref verir, çnünki burada hürmet ve takdirinize şayan olmayan bir zata tesadüf etmiyeceğinize emin bulunuyorsunuz, demektir.» Mason cemiyetinin bu kadar nezih olduğuna şüphem yok.

Üstad şöyle diyor:

«Masonluk taassubu, ahlâki hissin bir galatı telâkki eder. Masonluk, insanlar arasına kin ve fesat tohumu saçarak kötü hisler uyandıran taassubun her türlü şekillerine karşı koyar.»

Bu sözleri dikkatle dinliyorum, düşünceme uygun buluyorum.

«İyiyi kötüden ayırabilmek için içinizin ateşinden istifade ediniz. Kalbinizi hazırlamadan içinizin ateşini şiddetlendirmeyiniz.»

Güzel sözler kulağımda çınlayıp duruyor, hakikatler bir inci tanesi gibi yuvarlanıp, dimağımdan kalbime düşüyor.

«Hodgâmlık iyi hisleri mahveder. Digergâmlık, iyilik ve herkesi size dost ve müzahir kılar. Ölmeyen bir şeyiniz varsa o da kemalâtınızdır.»

«Hikakita arayan ve nurdan şüphe etmeyen kimsede, havayü heves, hayr için şevk ve tehalüke; hodgâmlık sedakat ve vefaya, aşk ve muhabbete; ölüm korkusu ise ümit ve tevekküle münkalip olur».

Eşkâl ve ef'aliyle birlikte zihnime hâkkolunan bu cümleleri nuru ziyaya kavuştuktan sonra da kalben tekrar ediyordum. Sinesine katıldığım Mahfilin şaşaadar nuruyla kamaşan gözlerim, tavanda ve duvarlardaki eşkâl ve tersimatın mâna ve medlûlünü ruhuma gönderiyordu. Etrafımda tanıdık, samimi ve sıcak simalar görüyor ve seviyordum. İnsanlara sabır, sükûnet, metanet ve ketumiyet telkin eden, kardeşlik ve sevgi ruhunu, müsamaha ve fedakârlık duygularını aşılayan, eşkâl ve ef'aliyle ananevî bir topluluğun hakikî ve mânevî hüviyetini ruhuma içiren (inisyasyon) merasiminin insanın hayatında yeni bir devir açacak kadar müessir olduğuna ve iç âleminde bir dönüm noktası teşkil ettiğine inanmış bulunuyorum. İnsanların ruhlarına yüksek insanlık mefkûrelerini aşılamanın din gibi, mezhep gibi mistik yolları bulunduğu gibi Masonluk camiasının yürüyüşündeki hakikat ve selâbete de inanmış bulunuyorum.

İyilik, kötüleri bile iyi etmeğe uğraşmak demektir.

Fazilet, iktahamı güç işleri başarmak, inanlara hakikî mânasiyle insanlığı öğretmektir.

İşte muhterem kardeşlerim; Masonluktan aldığım ilhamlar şimdilik bunlardır. İntibalarımda hata ve galat mevcutsa müsamahanıza sığınarak mazur göreceğinizden eminim. Düşüncelerimin bir kıymeti mevcutsa o da samimî oluşudur. Sizi muhabbetle ve hürmetle selâmlağa fırsat buldum, teşekkür ederim.

ESKİ FEYLESOFLARA GÖRE:

HÜRRİYET...

★ İ. M. SEYDOL ★

İnsanlık tarihinde Yunanistan medeniyetin, hürriyet ve tefekkürün beşiği olan bir memlekettir. Yunanistana eski zamanlar tarihinde bu olgunluğu temin eden âmil daha eski kültür çevrelerile deniz yolundan münasebette bulunması, ayni zamanda iklim şartlarının bu gelişmeye uygun bulunmasıdır. Eski Yunanistana felsefenin, hür ve lâik düşünüşün vatanı diyebiliriz.

İnsanların hayatı hep meddü cezirler, kederler, sevinçler, gerileme ve ilerilemeler, amel ve aksülameller, deniz dalgaları gibi inip çıkmalarla geçer; işte muhtelif felsefe ekolleri hayatın çeşitli görünüşlerini aksettirir, bu itibarla bütün feylesofların ayni şekilde düşünmelerine imkân yoktur.

Memleketimizde aydın geçinen bazı kimseler bile felsefe deyince boş şeylerden bahsediliyormuş gibi dudak büktükleri, hattâ bu dâvaları bir istihza mevzuu yaptıkları görülmektedir. Acaba felsefenin bu itibarsızlığı nereden geliyor? Kanaatımıza göre bu itibarsızlık evvelâ beşeriyetin damarlarına kadar işlemiş olan ilim düşmanlığından, saniyen nazarî felsefenin bir faide temin etmeyen mevzularından ileri gelmektedir: İki nevi felsefeden nazarî felsefe kâinatın menşeini, mahiyetini asırlardan beri arar, durur. Esasen bu «mabadettabiî», maddî âlemin dışında olan meselelerin bilinemeyeceğine inanan bilginler de vardır. Bir çok insanları sıkan, feylesoflardan nefret ettiren de bu nazarî felsefedir. Halbuki amelî felsefe öyle değildir: Biz bir Sokratın, bir Diyojenin, bir dervişin, nihayet bir bektaşinin sözlerinde, hareketlerinde amelî felsefenin canlılığını, cazibesini görürüz. Hikâyeler, hattâ gülünç fıkralar şeklinde olan bu felsefe hiçte nazarî felsefe gibi can sıkıcı değildir. Zira amelî felsefe metafizik mesail ile uğraşmaz, amelî felsefe insanın yürüyeceği yolu bildirir, hayatın mânasını, hayatta ne gibi gayeler arkasın-

dan gidebileceğimizi öğretir.

Her felsefî ceryan karşısında muhakkak zıd bir meslek ortaya çıkmış, kendine taraftarlar bulmuştur. Milâttan 6, 7 asır evvel tabiat olaylarını kendine temel yapan bir **(iyon)** felsefe mektebi vardı; bu meslek Yunanistanda kahramanlar, binlerce ilâhlar, kısaca mitoloji devrine karşı bir aksülamelden meydana gelmişti.

İyon felsefesini Sofism takip etti. Sofistlerden sonra gelen Sokrat ve talebelerinin kurdukları mektepleri hep tabiiye ceryanına karşı bir anti-tez olarak vasıflandırabiliriz. Sofistler eşyanın mahiyetini aramağa lüzum görmezler; onların kanaatlarına göre hakikî ilim faideli şeyleri bulmaktan ibarettir. Gene onların kanaatına göre mabutlarla, ilâhlarla, kâinatın menşei, esası, cevheri ile uğraşmak boş, mânasızdır, zira metafizik mesail dünya kuruldu kurulalı münakaşa konusu olmuş, fakat insanlar bu meseleleri kesin olarak hal edememişlerdir. Sofistler tabiiyeci (iyon) felsefesi ile bütün medenî âleme ışık veren **Sokrat, Eflâtun, Aristo**'lar arasında bir intikal, köprü vazifesini görürler. Sofistler hürriyete taraftar, terakki, tekemmüle âşık kimselerdi, bu bakımdan Masonlara çok benzerler.

Koyu bir cehalet, insanlığı alçaltan bir esirlik hayatı bütün beşeriyeti inim inim inletirken esirlik müessesesini açıkça tenkid etmek için büyük bir medenî cesaret lâzımdı. Medeniyetin beşiği olan Yunanistanda sofistlerden daha şöhretli âlimler esirlik hayatına dil uzatamazken sofistler esaretin insanın tabiî haklarına uygun olmadığını ileriye sürdüler, hattâ, aralarından (Antiphon) adında cesur bir sofist esirliğin bir cinayet olduğunu yüksek, ilâhî sesile dünyaya haykırdı. Ona ne mutlu!..

Sokrat tabiat felsefesi yerine vicdana, insanın kendi enesine müracaat ederek bir ahlâk felsefesi kurdu, binlerce ilâhlara tapan Yunanlıları müşahhas değil, mücerred tek bir **Tanrı**'ya tapındırmak istedi. **Delfi** mâbedi üzerine yazılan «kendini bil!..» kaidesini hayat düsturu yapan büyük adam kendi devrinin örf ve âdetlerine isyan etmiş, belki de cahil kimselerden müteşekkil olan Atina mahkemesinin verdiği idam kararını hak etmişti. Fakat böylece bir devrin örf ve içtihadlarına karşı günah işleyen büyük mücrimler ekse-

riya yeni devirlerin mübeşşiri, müjdecisidirler.

Sokrat'tan sonra Yunan felsefesi tıbkı asırdide bir meşe ağacının uzaklara kadar giden dalları gibi pek çok şubelere ayrıldı: bu şubelerden (istoa) felsefesi: «kaza ve kadere tahammül insanın hayat düsturu olmalıdır», cümlesile hülâsa edilebilir. **Anistens**'in kurduğu (kinik = kelbiye) felsefesi mektebi de ayni fikirdedir. Bu iki felsefe cereyanının hürriyete, irade, ihtiyara verdiği kıymet bu makalemizi ilgilendirir. Bunların kanaatına göre hakikî faziletler, yalancı faziletler vardır; bu bakımdan hakikî fazilet ancak insan ruhunun hürriyetinde inkişaf edebilir. O halde gerek istoa'lılar gerek kinik'ler ferdin hürriyetine tamamile taraftardırlar. Gene bu feylesoflara göre kıymetler arasında bir ayarlama yapmak lâzımdır; haz ve elem hakikî kıymet değildir; insanın hür olması bu hürriyeti ne bahasına olursa olsun kazanmağa çalışması en büyük kıymettir. Bu izahattan çıkan netice şudur: İstoa'lılar ile kinik'ler - İslâm felsefesi dili ile konuşmak icap ederse - ilâhî irade yanında ferdî iradeye (iradei cüz'iye) kıymet veriyorlar, bundan dolayı hürriyetçidirler. Hür Masonlar ile şu iki felsefe mektebinin ideolojileri arasında hiç bir fark yoktur.

Ayrıca Stoa'lılar dünyada her şeyin makul bir gayeye doğru tekâmül ettiğine de inanırlar. Bu tekâmül mihanikî, haricî değil, dahilî, derunî, uzvîdir. Meselâ bir tohumun ne evsafta bir mahsul vereceği malûmdur. Tabiat kanunlarına kıyas edilirse hayat şartlarına göre hayat şekli de takdir, tayin edilmiş sayılabilir. Masonlar da beşeriyetin tekâmülünü makul, ideal bir gayeye doğru yöneldiğine kanidirler, bu bakımdan terakkiperver, tekâmülcüdürler.

Sokrat'tan sonra ortaya çıkan felsefî mesleklerden birisi de **(Epikür)** mesleğidir: Epiküryenlerin hayat felsefesi zarar görmemek şartile hayattan zevk almak suretinde hülâsa edilebilir; bu ekolu tesis eden feylezofa göre dünya kör kanunlarla idare olunur, fakat insan oğlu fiil ve hareketlerinde belirli bir hürriyete de maliktir; ayrıca, Epiküryenlere göre, hakikaten hür olan, hayatı anlayan kimse halk işi olan siyaset çamuruna kendini kaptırmamalıdır; zira siyasete giren kimse hürriyetini kaybeder, ne kadar zeki olursa

YENİ EFLÂTUNİYE = NÉO - PLATONISME

★ Veli Necdet SÜNKİTAY ★

II

Bundan önceki yazımızda(*), dolayısiyle kendisinden bahsettiğimiz İskenderiye felsefe okuluna mensup **Phylon**'un fikirleri ve bu filozoftan sonra ,ayni okul filozoflarından **Platinus**'un kurduğu «Yeni Eflâtuniye» sistemindeki fikirler ve doktrinler Masonik literatürde veciz cümlelerle ifade edilmiştir.

Eflâtun'un da felsefî fikirleri ve doktrinleri yine Masonik literatürde ve «Yeni Eflâtuniye» sisteminde geniş bir yer işgal ettiği cihetle bu düşüncelerden, mevzuumuzla ilgili bazı kısımlarının küçük bir hülâsasını yapmak lâzımdır, sanırım:

Eflâtun'a göre mahsusatın ilk kademesi «İdrâk», kendi tâ'birile (estesis)tir. İdrâk'in mevcudiyeti ise, düşünmek, mukayese etmek, tahlil ve terkib eylemek gibi ruhî faaliyetlerin mevcudiyetine bağlıdır; hâsse'ler (= les sens), kâinatta bulunan her müşahhas mevcudun — insanlar, hayvanlar, nebatlar, madenler vesairenin — akıl âleminde, **Muhiddin Arabî**'nin ifa-

(*) Türk Mason Dergisi, sayı 13.

---

olsun hükûmet mekanizması içinde kör bir âlet haline girer, diyorlar.. Masonlar da siyasetten uzak kalmayı kendi mensuplarına tavsiye ederler.

Bizim Şark tarikatlarında «kalenderiye» dediğimiz kelbiye mesleği hakikî saadeti insanın derunî hürriyet ve istiklâlinde bulur, bu noktadan ihtiyaçları asgarî hadde indirmek en esaslı prensipleridir.

Hürriyeti eski feylesoflara nazaran kısaca birkaç çizgi ile anlattıktan sonra bu konuyu islâm üleması ve feylesoflarına göre incelemek, nihayet muasır bilginlerin bu hususta ileriye sürdükleri delilleri, hürriyetin lehinde veya aleyhindeki iddiaları hülâsaten gözden geçirmek niyetindeyiz. Meslekler arasında bu geçit resmini yaparken Masonluğun nekadar ustalıkla bir (iktitafiyecilik = eclectisme) yaptığı ve ne için hürriyeti esas prensiplerinden biri ad ettiği kolaylıkla meydana çıkacaktır.

desile, «Âyan-i Sabite»de birer gayr-i müşahhas (idea)ları, yani «Suver-i Zihniye»leri, diğer bir ifade ile de, misilleri, nazirleri vardır; böyle olunca, **Eflâtun**'un (Osya) dediği cismanî vücuddan başka bir «Akl-ı Mahz = La raison pure» veya bir «Müteâl Mevcud = L'Etre transcendant» tasavvur etmek felsefenin ilk şartıdır; zamandan, mekândan ve maddeden münezzeh olan bu (müteâal) varlığı, yani kâinatı terkib ve imâl eden «Mesel Âlemi»ni — ve bazan da «Akl-i Evvel = Logos» veya (Kelâm) dediği âlemi — temaşa edebilmek için haricî âlemle alâkayı kesip ruha sükûnet vermek ve nefsin mürakabesine dalmak lâzımdır ki ancak bu mertebeye vecid ve istiğrak yoluyla erişmek mümkündür; yine bu mertebeye yükselebilmek için insanın güzellik, doğruluk ve iyilik umdelerine samimî olarak bağlanması icabeder; gözler nur ve ziyanın kapısı olduğu gibi güzellik te diğer iki umdenin aynasıdır. Mutlak hüsnü ve saf aşkı idrâk edebilenler doğruluk ve iyilikten de nasib alırlar.

Yine Eflâtun'a göre ruh lâyemuttur. Ölüm hakikî hayatın başlangıcıdır; ruhun cevheri «Akıl = entelekta»dır; ahlâkın temeli ise «Saf aşk» ideası, mefkûresidir; ideaların en yükseği ise «Hayr-i A'lâ = Souverain bien»dir ve bunun amâcı da müstakil ve hür bir varlıktır.

Eflâtun'un bu yüksek ve câzib doktrinlerini şöyle açıklamak mümkündür:

Beş hâsse'mizle idrâk ettiğimiz kâinattaki her şeyin akıl âleminde bir misli ve naziri, yani idea'sı vardır; hakikatte var olan bu idea'lardır; madde ve eşya dediimiz cisimleri bir insanın veya eşyanın aynada görülen hayâline benzer; var gibi görünür, fakat yoktur; asıl var olan «Şey = Objet», sureti aynaya akseden idea'dır; idea'ların cevheri ise Tanrı'dan başka bir şey değildir, idea'lar âlemi bir «Levh-i Mahfuz»dur.

Mutlak hüsün ve onun doğurduğu saf aşk, Tanrı'nın tecellisinden ibarettir, ilâhidir; doğruluk ve iyilik bu ulûhiyetin birer unsurudur; insan saf aşkın vecdile Tanrı'ya vasıl olabilir.

Eflâtun'un metafizik düşüncelerinde, kendisinden takriben bir buçuk asır evvel yaşamış olan ve kâinatı aslî adedlerle ve bunların murabba cezirlerile izaha çalışan ve hendesenin sem-

bolü olan gönyeye mistik bir mâna veren **Fisagor**'un kısmen tesiri görülmektedir. Aradaki çeşitli felsefe sistemlerinden sarfınazar, **Fisagor** ve **Eflâtun**'dan ve ondan da — (Tevrat) tan mülhem olarak yaptığı bazı tadillerle — **Phylon**'a intikal eden metafizik felsefe sistemi, «Yeni Eflâtuniye» sisteminin kurucusu **Plotinus**'de büsbütün mistik bir şekil aldığı görülür.

Esasen helenistik kültüre mensup büyük filozoflar, milâddan önce VII. asırdan beri Yunan mitolojisindeki beşerî karakterli Tanrıların masaldan ibaret olan hüviyetlerini anlamış ve onların yerine vücuddan beşerî vasıf ve zaaflardan münezzeh ve müteâl bir mefhum aramağa ve bu yolda spekülâsyonlar yapmağa devam edegelmişlerdi; bu zihnî faaliyetler sonunda (Gnostisme) denilen «Allah Bilgisi» nazariyeleri de doğmuş bulunuyordu.

İslâmlığın ilk asırlarında (Kelâm) yahut (Cedel = Dialectique) adı verilen bir takım skolastik münakaşalarda da «gnostisme» duygusu vardır. Diğer taraftan, Roma'da Tarsus'lu **Pitres = St. Paul**»ün gayretile mazlumlar arasında yayılan Hıristiyanlık Roma'nın zulmünden kurtulduktan sonra dogmatik bağlardan da tedricen ve az çok sıyrılarak tefekkür hürriyetini de elde etmiştir ki, neticede Katolik Klisesinden ayrılan bazı mezhepler türemiş ve bunlara karşılık ta Papa'lığın zarurî himayesinde bir takım hıristiyan tarikatleri meydana çıkmıştır. Bu cümleden olarak, milâdî IV. asrın ortalarında **Cezayir**'de doğmuş ve ırkan Berberî kavminden olan **St. Augustine** bir çok hıristiyan mistik azizleri gibi **Plotinus**'ün metafizik düşüncelerinin tesiri altında da kalarak yaydığı fikirler ve ihtiyar ettiği hayat tarzı sonunda garbda bir takım şövalye tarikatlerinin doğmasına da yol açmıştır.

(Yeni Eflâtuniye) doktrininin asıl kurucusu **Plotinus**'e gelince: bu mistik ve put-perest filozofun milâdî 204 yılında İskenderiye civarında Likopolis kasabasında doğduğu bilinmekte ise de ırkı ve milliyeti meçhul kalmıştır. Bununla beraber (Elen) kültürüne mensup olduğu ve kadim Yunanîlerin pagan kültlerinden biri olan **Orpheus** akidesini taşıdığı malûmdur.

Plotinus, gençliğinde İskendediye okulunun tanınmış filozof-

larından **Ammonion Sakkas**'ın İskenderiye müzeumundaki ders lerine 11 yıl devam etmiştir; bu esnada İran Sasanî devletinin kurucusu olan **Şapur I.**, Roma İmparatorluğunu tehdide başladığı ve akıncıları Antakya'ya kadar ilerilediği için Roma İmparatoru **Gardiyanus** III.'ün **Şapur**'a karşı açtığı sefere Mısır lejyonu arasında **Plotinus** de bir er olarak katılmıştı; **Şapur** mağlûp olup çekildikten sonra Roma ordusuyle İrak'a kadar giden ve şarkta seyahat eden **Plotinus** (Hindu) ve (Zerdüşt) dinlerini tetkike imkân bulmuştur. Seferden dönüşte Roma'ya giderek milâdî 244 yılında kendi medresesini kurmuş ve felsefî doktrinlerini tilmizlerine talime başlamıştır.

Plotinus, şahsan iyi ahlâk sahibi, asîl düşünceli ve idealist bir insan olduğu cihetle Roma'da hürmete mazhar olmuş ve hattâ imparator **Gallienus** ile karısının da hürmet ve sevgisini kazanmıştı; hıristiyanlığı kabûl edip etmediği belli değildir. Bütün ömrü içinde Tanrı'nın birliğini isbata ve yüksek ahlâk prensiplerini yaymağa çalışan **Plotinus**, ihtiyarlığında Napoli bölgesindeki Kampaniya'ya çekilerek 270 yılında vefat etmiştir; müsvedde halinde bıraktığı 54 kadar, büyüklü, küçüklü eserlerini şâkirdlerinden **Porphyrius** tasnif ve tashih ederek mütefekkir insanlığa yadigâr bırakmıştır.

Arapça metinlerde oirine **(Bloton)**, diğerine **(Forfurius)** denilen bu üstad ile çırağın birbirine karışmış olan felsefî fikirleri şöyle hülâsa edilebilir:

(Yeni Eflâtuniye)nin «Ekanim-i slâse»si, 1) Hayri mutlak (= Bien Absolue), 2) Akıl (= Nus), 3) Ruh (= Psykhe) den mürekkebdir; bunlar **Eflâtun**'un güzellik, iyilik ve doğruluk diye tarif ettiği üç uknuma lâfzan tam tekabül etmiyor, fakat tarifte benzerlik vardır. **Plotinus** diyor ki: Hayri mutlak olan Allah birdir, diğer uknum ondan sudur etmiştir, bunlar Tanrı'nın şeriki ve naziri değillerdir, Tanrı yardımdan ve maddî ihtiyaçlardan müstağnidir; vücuddan, zamandan ve mekândan münezzehtir; kâinatta mevcud her şeyin menbaı ve menşei O'dur. Allah kâinatı ve mahlûkatı kendini tanıtmak için yaratmadı, böyle bir arzudan da varestedir; kâinat ve mahlûkat mücerred (İrade-i Subhaniye)si neticesinde vücud buldu, o kâinat ki kendi cevherinden başka bir

şey değildir. Teslis (= Trinité) den ziyade Vahdet-i Vücud (= Panthéisme) akidesini gösteren bu noktaya kadar **Plotinus** aşağı, yukarı **Eflâtun**'la bir fikirde sayılır; fakat o «Saf Aşk» ve «İyilik idesi» mevzuunda Eflâtundan epiy ayrılıyor; **Plotinus**'a göre, saf aşk ve iyilik mefhumları Tanrı'nın safiyetinde zaten vardır. O, kâinatı ilâhî bir sebeble halk etti, bu sebeb (= Causalité) ne aşk, ne hürriyet arzusu, ne de bir zarurettir; fakat bunları da içine alan sebep veya illiyet bizzat Tanrı'nın kendisidir; ruh ve zekâ (= intelekia) ilâhî bir cevherdir, ruh ebedîdir, cisim fanidir. **Eflâtun**'un dediği gibi insan «Hayr-i Âlâ»ya, yani Tanrı'ya mülâki olabilmek için maddî alâkalardan nefsini tecrid ederek vecd ve istiğrak (= extasi) haline gelmelidir.

Plotinus'ün yukarıda özetini verdiğimiz metafizik doktrinleri ile (Hypostases) yani (Teslis) nazariyesi Hindu (Brahmanisme) nin üçlü akidesine daha çok uygun düşüyor, şöyle ki:

Brahma, Hindu Panteonunun süprem tanrısıdır; yaratıcı rolde adı (Vişnu), öldürücü rolde (Siva)dır. Bu iki Tanrı ile diğer talî derecedeki tanrılar **Brahma**'dan neşet etmiştir; O, bütün kâinatın yaratıcı kudretidir. Diğer bütün tanrıların ölmezliği ve kâinatın hayatı onun âtifetidir; **Brahma**, kâinatta mevcud her şeye nüfuz ederek hayat ve hareket enerjisi verir; o bir intişar (= expansif)tir.

Netice itibarile Panthéisme'e varan bu Teslis akidesi, başka başka tarif ve isimler altında, **Fisagor**'da, **Eflâtun**'da, **Pyhlon**'da ve **Plotinus**'ta kendini gösterir; Hıristiyanlığın da esasını teşkil eder.

Plotinus'ün şarkta seyahat ettiği zaman Hindu dinini ve Hindu felsefesini iyi tetkik ettiği anlaşılıyor; bu mistik filozof «Vahdet-i Vücud»a iman etmişti; şâkirdinin rivayetine göre ölürken son sözü şu olmuştur:

— Ben de ilâhî olan şeyi şimdi kâinatyın Tanrısına geri götürüyorum..

Plotinus'ün ahlâk ve bediiyat telâkkileri de dikkate değer. O diyor ki: İnsanda yüksek ahlâkın inkişaf edebilmesi için ilim lâzımdır. Ancak şuurlu olarak, insandan sâdır olan bir fiil «ahlâkî» olabilir. İşlenen her hayır, yani mukabilinde ne maddî, ne de mânevî bir şey beklenmeyen

SİMAVNA KADISI OĞLU
Hakkında Bir Düşünüş

★ **Cafer ERGİN** ★

Ünlü müverrih **Samwel** der ki: «Ben tarihe inanmam. Çünkü o, hakikatı olduğu gibi değil zemin ve zamanın telâkkilerine uygun bir şekilde naklederek bizi aldatır ve yanlış kanaatlar edinmemize, ve binnetice esas vakaya aykırı hükümler vermemize sebeb olur.»

Bu düşünce biraz mübalâgalı olmakla beraber pek de yanlış değildir. Zira bir tarihci eserini yazarken «Benlik» ni hazf ederse ortada vakaları tetkik, tasnif ile bir neticeye vardıracak ruyet zaviyesi kalmaz.

Aksi halde ise eser bir benlik mahslulü olur, ki o zaman da «zati vaka» yerine bir takım şahsî kanaatleri öğrenmiş oluruz.

Bu yolun en kestirmesi ise «muhit», «zaman» ve «ırk» şart-

---

her iyi fiil, Tanrı'nın insana bahşettiği faziletin mahsûlüdür, ilim ve fazilet saadetin başlıca kaynağıdır.

İslâmî Tasavvuf'a da pek yakın olan **Plotinus**'ün felsefe doktrinleri ve bilhassa estetik hakkındaki fikirleri, eski ve filozofların pek çoğunkinden daha câzibdir.

İlk risalesini (Hüsün)ün tarifine hasreden **Plotinus**'e göre güzellik, idealin içten duyulan bir tezahürüdür; heyecanla duyulan güzelliği safiyetle temaşa edebilenler (Mutlak Hüsn)e, yani Tanrı'ya doğru yükselmiş olurlar; çünkü, varlığın ezelî ve aslî mebdei ile güzelliğin esasî kaynağı birdir ve ayni şeydir; (Hayr) ile (Hüsn) de birbirinin aynıdır; fazilet de bir çeşit güzelliktir.

Plotinus, aşkta, **Eflâtun** gibi, saf bir tahassüs ve ulviyet arıyor; ona göre iki türlü aşk vardır: İlâhî aşk, beşerî aşk.. Birincisi Tanrı'nın bir feyzi ve bir tecellisidir ki, insanda gizli bulunan bedi'î duyguları inkişaf ettirir ve insanı tekemmüle sevkeder. Beşerî aşk ise, nev'in idamesine hâdim «sevk-i tabi'i»nin veya «Nefs-i Emmâre»nin, yani modern bir ifade ile, «libido»nun bir dürtücüsüdür ki, buna hakikî aşk denilemez.

larını göz önüne alarak ve ilmî bir tenkid metodu ile, yerine göre her iki noktai nazarı birleştirmek suretile «Terkibî-Tahlilî» bir yol tutmaktır.

Avrupalı bir çok müverrihler eserlerini bu metod ile hazırladıkları halde, maalesef bizim müverrihlerimiz «olan» yerine «istenilen»i yazmışlar ve istikbale bir sürü «şahsiyat» nümuneleri bırakmışlardır.

Bazan bu eserlerde bir mazlumun istikbale zâlim şeklinde çıkarıldığı bile görülmüstür. Misal mi istediniz? İste **Simavna Kadısı oğlu Şeyh Bedreddin..**

Ana kaynak sayılan «Şekayık» dan tutunuz da, Cevdet Paşanın (Kısas-ı Enbiya)) tarihine ve onlardan mülhem olan sayısız eserlerde seyhin zühdü, takvası, din ilimlerindeki yüksek bilgisi yanında «İlhad-»ı, «İstirakiye»ciliği, «Hurucı-Alessultan» lığı zikredilerek, iyi tarafları ile kötü tarafları muvazeneli, mukayeseli bir şekilde tahlil edilerek terkibî bir hükme varılacağı yerde, hemen ittifaka yakın bir ekseriyetle yalnız kötü tarafları öne sürülmüş ve onun, İranlı bir âlim olan, meshur müfessir Teftazanlı **Saadettin**'in talebesi diye anılan **Haydarı Hürevî** fetvasile idamı bir siyasî icab olmaktan ziyade bir «emri dini»nin yerine getirilmesi şeklinde gösterilmiştir.

Yakın zamanlar Şeyhülislâmlarından **Arif Hikmet** Beyin, şeyhin «Varidat» adlı eserini nerede görürse satın alarak imha etmesi ve mazanneden Üsküdarlı **Mahmud Hüdaî**'nin bir tezkire ile şeyhi vaktin padişahına siayeti, **Alâaddin Arabî** adlı bir Nakşî şeyhinin bir köy imamından duyduğu fena kokuyu onun cebindeki «**Varidât**»a atfetmesi bu garazkârlığın derecesini gösterecek delillerden ancak bir kaçıdır.

Seyh Bedreddin hakkında yazılmış - güyâ ilmî - eserlerde bile bu garezkârlık bariz bir şekilde göze carpar.

Hatta bu hususta en derli toplu eseri bize armağan etmiş olan kelâm tarihi Profösörü **M. Şerafeddin** bile böyle haksız bir inanısa saplanmış görülür.

Raif Yelkenci'nin bir tarih mecmuasında tefrika etmek suretiyle neşrettiği eserinde ise bu husus elle tutulur derecededir.

Hülâsa **Seyh Bedreddin**'e âid basılmış ve basılmamış bütün yazılarda ilmî bir tarafsızlık gözetilmemis, herkes şeyhi mehazından aldığı ve işine geldiği şe-

kilde anlatmıştır.

Halbuki meşhur İngiliz Hukuk âlimi **Sir Wilyam Maxiwel**in «Tarihî Dâvalar» adile yazdığı meşhur eserinde, **Sokrat**'tan başlıyarak tarih boyunca bütün meşhur mahkûmları, bugünkü hukuk anlayışına göre, (Umumî efkâr ve ilmî hakikat) mahkemesi huzuruna çıkarması gibi Şeyhin de, kanaatleri, fetvaları, eserleri ve nihayet fiilleri ile böyle bir tetkik mahkemesi huzuruna getirerek - en hurda teferruatına kadar - vakayı inceledikten sonra lâyık olduğu hükmü vermek icab ederdi.

Torlak Kemal'in, gizli ve açık hareketlerinden, **Börklüce**'nin yersiz entrikalarından, (Şeyh)-in alâka derecesi - delillere dayanarak - tesbit edilmeli, gerek **Kemal**'in ve gerekse **Börklüce**'nin telkinlerinin hangi sosyolojik icablar mahsulü olduğu da ayrıca araştırılmalı idi.

Hele **Mehmed Çelebi** yerine **Musa Çelebi** vukuata hâkim ve saltanat makamında olsa idi **Haydar Hürevî,** Şeyhin idamına fetva verebilir mi idi?

Şeyh Bedreddin'in bidayeti halindeki metafizik düşünceleri, telâkkileri ne idise son nefesinde de yine o idi.

Kendisinin ifnası lâzım idise neden ilk anlarında yapılmadı ve Şeyh dâima hürmet gördü. (Varidat)ı yazdığı zamanlar, kitab en ıssız köşelere girebildiği, köy imamalarının bile onu cebinde taşıdığı düşünülürse bu mütevali suallere cevap vermek pek müşkil olur. Bu kayda şayan görülmeyen teferruat dahi gözden geçirilerek incelenirse görülür ki şeyhin kusuru metafizik inanışlarının (Nesefî) veya (Eş'ârî) akidelerine uymayışında, Felsefî-Tasavvufî eserlerinde müfrit (Panthéisme-idéalisme) ci oluşunda değildir.

Dördüncü **Mehmet** zamanında ileri gelen bir mutasavvıf olan Malatyalı **Niyazî**'nin - Mısrî demekle tanılır - bir şiirinde

«Derya Fusus enharıdır
varidat»

deyişine bakılarak hüküm verilebilir ki muarızların bütün gayretlerine rağmen (Fusus) kadar (Vâridât) da dâima itibarda kalmıştır.

Şu halde; evet şu halde muhaliflerince (Şeyh Bedreddin-i maslub — indallah magzub) diye anılan bu zatın tek kusuru **Mehmed Çelebî**'nin hasmıcan ve saltanatı olan **Musa Çelebi**'ye karîn ve şeyhülislâm oluşudur.

Disiplin nedir ?

★ **Necdet Ekrem OLCAY** ★

Bence disiplin fertlerin muayyen örf ve âdetlerin ve iyi insiyakların birbirlerine veya doğrudan doğruya bulunduğu camiaya veya bulundukları otorite veya hükûmete riayetkâr olmaları lâzım gelen hedeflerde kullanılması icap eden karakterde mündemiç vasıtalardır.

Bu mevzua girmeden evvel ferdin kitleye olan tabiat karşısındaki rabıtalarını tahlil etmek zaruretindeyiz.

Kitlenin istatik çalışmalarına mukabil ferdlerin dinamik faaliyetleri kültür vadisinde bir takım şahısların belirmesine ve bunlarında ahlâkî, fikrî ve sanat bakımından birçok şubelerde cemiyet için faideli görülmektedir.

Bu kıymetli unsurlardan müstefit olmakla cemiyet kendisine bir sistem yaratmak ve burada bu faaliyetleri müsavi hak mefhumuna bağlamak zaruretindedir. Çünki bir cemiyette hürriyetin azalması harekâtı taahhür ettirdiéi gibi çokluğuda gidişe bir (Chaos) hercümerce sevke vesile olur. Cemiyet hayatımızın sistemli bir şekli dünya cemiyetlerinde kurulmuş bir disiplin symbolüdür.

Bunları fertler zekâları ve tasavvurları ile dünya hadiseleri karşısında dinden başlayarak hareket tavırlarını ahlâkî çevrelerle kuşatmazlar. Bunların pratik ve estetik faaliyetlerin topu birden örf adet denilen kıymetler manzumesi kurar. Bu suretle örf, âdetler iptidaî topluluklarda hem bilgi, hem ahlâk, hem de estetik nizamların bir hazinesi olur. Sanat burada ilk önce sihri ayinlere refakat eden vasıflarda görülür ve ona iptidaî bir musiki refakat eder.

Zekâ ikinci merhalede muhayyile seviyesindedir. Burada tabiat bir takım Mythelerle=Efsanelerle izah edilir ki örf ve âdetlerin mythologique kadrosunu kurar. Bu kadro bir taraftan insanların tanrılarla ve birbirlerile olan münasebetlerini tanzim ve tayin etmek suretile ahlâkî hareketlerimizi idare eder.

Tanrılara karşı vazifeler ise hem dinî hem de ahlâkî müeyyideleri kuşatır, ve sanat onların hayatını mecrasını terennüm

eder. Örf, âdetlerin en zengin kadrosundaki muhayyile bu izah denemelerile kurulur.

Yunan Sitesinde muhayyilenin yerini akıl ve müsbet düşünce aldığını ve felsefenin lâik bir karakter kazanarak inkişaf ettiği görülür. Örf âdetler çevresinde teşekkül eden mitolojik âlem parçalanır ve rasyonel bir dünya anlayışı kendi başına itikatlardan ayrılarak gelişir. Örf âdetler artık burada bilgi değildir, o ancak pratik ahlâk kaidelerinin içtimaî düzenini muhafaza eden hukukî Norme'ların bir taşıyıcısıdır, ve sanat, örf, âdet de kalanın peşindedir. O artık dinî duyguları terennüm etmekten ziyade içtimaî değerleri terennüm etmektedir. Bu içtimaî değerler ise örf, âdetin tasvip ettiği değerlerdir. Zamanla hukuk Norm'ları ondan ayrılarak formüle edilmiş kaideler şeklinde sabitleşince örf âdetler daha fakirleşmiş ve sadece pratik ahlâk ve terbiye kaidelerini tanzim eden bir müeyyideler mecmuası olmuştur.

Burada nazarı dikkati celbeden şey zekânın hürriyetsizliği ve serbest çalışması itikatla tahdit edildiği için dine bağlı bir örf âdetler manzumesinden ilk çıkan kıymet sanat oluyor ve hür düşünce kendisine çıkış imkânlarını sanatda bulmak istiyor. Bu hale geliş cemiyette bir sistem ve şekil kurarak hedefe varmak için disiplini kendisine vasıta olarak kullanmayı kendi bünyesine vaz etmeyi kendisine esas ittihaz eder.

Aldığımız kitablardan :

Sonsuzluğun Eşiğinde Zavallılığım

Pek muhterem ve pek muktedir Üstad Fuad Hulûsi Demirelli'nin son şiirleri, aruz veznindekiler (Sonsuzluğun eşiğinde) ve hece vezninde olanlar (Zavallılığım) adı altında toplanmış, her ikisi bir tek kitap halinde san'at ve hikmet âşıklarına sunulmuştur. Pek münevver Üstadın bundan önce yayınlanmış olan şiir mecmuaları gibi bu da bir bedi'adır. Aldığımız bir kıt'ayı sevgi ve saygı ile sayfalarımıza geçirirken, bu kitaptan birer tane edinmelerini bütün kardeşlerimize hararetle tavsiye ederiz.

Sevdim, severim, sevmeğe mahkûmum ezelden.
Yandım; gene yanmak emelimdir, kaderimdir.
Ayrılmak ölümdür bana dünyada güzelden.
Bir ahiretim var; ona Allah kerimdir.

Mason bir babanın Mason olan Ogluna hitabı

★ Dr. İ. H. K. ★

Bizi hakikatlere, doğruluğa ve daima iyiliğe ulaştıran bu kutsal madebin eşiğinden geçip nur ve ziyaya kavuştuğum gecedenberi, ruhumda hasıl olan tahavvülün ve mânevî inşirahın her gün biraz daha arttığını his ediyor ve vicdanî huzur duyuyorum. Bu gecede de oğlumun zulmetten kurtulup nura kavuştuğuna şahit olmakla mesrur ve m e m n u n u m. Artık oğluma bir kardeş diye hitab edebileceğim. Bu ebedî zevki bana tattıran üstadlarıma ve biraderlerime minnetarım.

Sevgili kardeş! Biraz evvel reha eşiğini muvaffakiyetle atladın, aziz kardeşlerinin ve benim biraderimiz oldun; ne mutlu sana! Ve ne mutlu bana, ki, gözlerimi bu fanî âlemden ayırıp ebedî meşrika tevcih etmeden önce bu saadeti tatdım ve yaşadım. Büyük Tanrıya şükrederim.

Seni, hayatının nema ve tekâmül devrelerinde, fenalıklardan, tehlikelerden korumağa çalıştığım anlar, maddî ıztıraplarını dindirmeğe sayettiğim günler ve nihayet okuyup öğrendiğin ve insanlığa hâdim bir meslek sahibi olduğun devirler ve bütün bir hâdisat silsilesi, elbette, bana derunî bir zevk bahşediyordu; fakat henüz tam ve mükemmel bir insan olamamıştın. Çünki, sıyt ve şöhret, kuvvet, ve iktidar, maddî varlık, hep muvakkatti ve seri'üzzevâl idi. Sen, bu anda, eşiğini atladığın bu inasnlık madebinin sekefi altında bu geçici mükte-sebattan tecerrüdle hakikî ziynetlerle bezeneceksin. Ondan dolayı, bundan sonra, sana oğlum demekten ziyade kardeş demekle öğünüyor ve en büyük zevki duyuyorum.

Kardeş! Sıyt ve şöhreti şarktan garbe, şimalden cenuba kadar uzayan âlemşumül mabedde bulacağın huzuru, tadacağın sevgi sana bir nebze anlatmağa çalışmıştım; işte, artık, fazilet kapısından girdin, mahrum bulunduğun nur ve ziyaya kavuştun; bundan ötesi senin elindedir. Bu nuru israf etmeden daima şarka doğru yürüyecek ve hayatın, benliğinin muzlim ka-

lan köşelerini de aydınlatacaksın. Ne mutlu sana!. Düsturunu adl ve hakkaniyet, rehberin akıl ve hikmet olacak, nefsini kendi kendine tasfiye ederek bu nur altında çalışacaksın. Gözleri kamaştıran bu saf zıyanın parlaklığına, şiddetine tahammül etmeni dilerim.

Vaktile mahiyetini bilmediğin, takdir edemediğin tehlikelerden, seni korkutan karanlık hayallerden kaçar, annenle benim kucağımıza sığınırdın. Şimdi, kardeşlerin seni muhafaza edecek ve sen onlara sığınacaksın; çocukluk zamanlarında rehberlerin hocalarındı, şimdi bu mabette bir çok mürşitler bulacaksın.

Gençliğinin yıpratıcı avareliklerini, hatta serkeşliklerini geride bıraktın. Kalbimin hulûsu seni bu mahfilin kapısına kadar getirdi, tekâmüle doğru attığın bu ilk adım, sana mânevî huzurun zevkile hasenat yolunu gösterecektir ve sen bu yolda tam bir vicdan hürriyeti, adalet nizamı ile korkmadan, çekinmeden, yalnız hakka doğru yürüyecek, geçirdiğin her gün bir itilâ kademesi olacaktır:

Sevgili kardeş! Biraz evvel sana hüsn-ü şehadette bulundular ve kefil oldular, büyük bir nasib aldın, sen de kardeşlerin gibi saf ve temiz mesai önlüğünü takındın; bu sana iftihardan başka bir his vermesin! Büyük bir taahhüd altına girdin, bu mabedin büyük yapıcısına söz verdin, and içtin. Taktığın saf önlüğü sakın kirletme! Hatalardan salim olduğuna inanmak en büyük gaflettir. Vicdan mürakabesine varıp, ruhunu temizlediğin gün, belki, işe yarar olacaksın ve o zamandır ki, muztarip ve müteellim beşeriyet senden faydalanacak, ve riya kirinden temizlediğin eli o zaman onlara uzatabileceksin.

İtimad, emniyet ve kardeşlik aşkı ve hislerile mütehassis olarak çalışacağın bu mahfilde hâkim olan, hulûs-i niyet, metin bi rseciyedir. Buraya riya, kin, ve garaz hiç bir zaman girememiştir; bunlara mağlûb olanlar ebedî hüsrana düşerler.

Sana hodkâm olma, riyadan sakın, dediler; hiç bir minnet beklemeden biçarelerin yardımına koşmanı söylediler. Aldığın öğüdler kulağına küpe olsun! Dinlediklerin intisab ettiğin meslekin iyi ruhlara hitabıdır. Kalbinde kurcalanan ateşten faydalanmasını bil! İhtiraslara

Konferans hülâsaları

I. İNSAN'A DAİR

Dr. Selâmî Işındağ kardeşimiz, insanlar kendilerini yalınız haricî âlemin herc-ü mercine kaptırmış olarak yaşarlarsa hâdisatın derinliklerine nüfuz edemiyeceklerini, sosyal hayatın endişeleri, çeşitli ihtiyaç ve vazifeleri, sorumlulukları gibi gelip geçici dağdağalardan zihin sıyrılmadıkça sadece kendimiz için yaşayarak diğerkâmlıktan haz alamayacağımızı, konferansına güzel bir başlangıç olarak ifade ettikten sonra, insanın menşeine, hayatı yaratan ulu kudretin mahiyetine ait ilmî, fennî ve felsefî bilgiler vermiş, bir çok şeyler keşfine ve icadına muvaffak olan insan zekâsının kendisini bilmek, tanımak ve öğrenmekte hâlâ pek iptidaî düşüncelere sahip olduğunu ve insan için nefsini tahlil edebilmenin daima imkânsız kalacağını izah etmiştir. Muhterem üstad konferansını şöyle bitirmiştir:

«Bu kadar azam bir kudretin bu kadar ince ve derin hesaplarla yarattığı en büyük eserinde esas olan mutlak iyiliktir, hayırdır; şer ârızidir, sosyal hayatın, fena tesadüflerin ve yanlış terbiyenin mahsulüdür. Mükemmel bir harmoni ile çalışan vücudumuzda bir uzvumuzun aksaması marazî hâdiselerin çıkmasına, cemiyet hayatında ferdlerin ve cemiyetler hayatında milletlerin ahlâkan ve hukukan aksayarak diğer milletlerin hükümranlığını, hürriyetini hiçe sayması dünya yüzünde hâd buhranların doğmasına âmil olur. Tababet, uzvî harmoniyi iadeye çalışan vasıtadır. Masonluğun kudretle bütün dünyaya yayılması da tek dünya prensipini tahakkuk ettirecek bir ideâldir.»

II. NEREYE GİDİYORUZ?

Me. İs. kardeşimiz, insanların yaratılıştan bugüne kadar geçirdiği içtimaî idare şekillerini

kapılıp âlevler içinde mahvolmı istemem.

Bütün tehlikelere rağmen, yine de müsterihim: cesaret ve kabiliyetin olmasaydı, zayıf bacakların seni mabedimizin yüksek eşiğinden aşıramazdı. Babalık haklarımı sana helâl ettim. Biraderane sevgilerimle seni tebrik eder, meslekimize hâdim olmanı dilerim.

kısaca anlattıktan sonra, (İnsanların cümlesi aynı vücudun birer uzvudur) diyen «stoicien»lerin (İnsanların âdet, dostluk ve kanun gibi aynı düstur ile idare olunan tek bir devlet haline getirilmeleri icabettiği) teorisini milâddan önce dördüncü ve üçüncü asırda müdafaa ettiklerini naklediyor ve sözlerini şöyle bitiriyor:

«Hakikat ve adâleti herşeye tercih eden, bâtıla sırtını çeviren, müsamaha, nefse ve başkalarına hürmet esası, hürriyet, eşitlik ve kardeşlik düsturu ile çalışan Masonlar, «stoicien»lerin teorilerini şu umumî sulha doğru ilerilediğimiz asırda takdirle karşılarlar. **Zenon,** milâddan önce dünyaya geleceği yerde bugün doğsaydı, karşımıza mutlaka bir mason olarak çıkardı.»

III. MÜNAKAŞADAN KAÇINMANIN YOLLARI

K. Atlı kardeşimiz, dil kavgası mânasına da alınabilen (Münakaşa) sözünün mason dilinde yeri ve yakışığı olmadığını izahla söze başladıktan sonra, bu gibi sonu mücadeleye çıkan dil kavgalarından kaçınmanın lüzumunu ve usulünü izah ediyor ve sözlerini şu güzel mütalâalarla bitiriyor:

«Mason, hiç bir fikri, hiç bir kanaati red etmez; icabında, iştirâk etmediği fikir ve kanaatleri de taassupsuzca karşılar. Müsamahanın Masonca en dolgun mânası budur. Masonluk bir inandırma mesleki değil, bir inanma meslekidir. Masonlukta telkin ve tesir kabûl edilemez; hattâ, tahakküm eder hissini veren tenvir ve irşad da hoş görülmez. Zira, Masonluk sağduyu ile sezişin ruha ve kafaya nakş ettiği bir inançtır.»

HAYYAM'dan
iki Rubaî tercümesi

A. Ş. Erkün

Kadehden ağzını, güzelden gözünü
Ayırma; dinleme zâhidin sözünü.
Âşıklarla sarhoşlar cehennemlikse,
Kimseler göremez cennetin yüzünü.

★

Nura tapanların meyiyle mestim,
Ne Zerdüştî, ne kâfir, ne put-perestim..
Her millet beni başka sanırsa sansın:
Dilediğim, bildiğim gibi serbestim.

MASONLUĞUN MENŞE VE MEBDEİ

★ G. H. T. ★

Dergimizin 13 sayılı nüshasında masonluğun efsanevî menşe ve mebdelerini tetkik etmiştik. Bu nüshamızda, cemiyetimizin tarihine ait bu etüdün ikinci kısmını teşkil eden «muhtemel menşeleri» gözden geçireceğiz.

Birinci makalemizde dediğimiz gibi, Hazreti Ademin loca mümessilliğini, melekler meleği Saint-Michael'in reisliğini, Plütonun kâtipliğini hayalperest muharrirlere bırakalım. Efsaneleri terk ederek araştırmalarımızı mümkün mertebe tarihî vekaiye istinat ettirelim. Mümkün mertebe diyoruz, çünkü masonluğun başlangıcını, bu günkü şeklini 1717 de Londrada tesis edenler bile, tamamile tespit edememişlerdir.

Londrada, 1717 de «Londra Büyük Locası»nın nasıl kurulduğunu, bu makale silsilesinin üçüncü kısmında, «Tarihe müstenit menşeler» bahsinde anlatacağız. «Londra Grande Loge»unun mebdei tesisinde, York «Büyük Locası», Londralı kurucuları, «Eski teşkilâtı» ve «Eski metodları» tatbik etmiyorlar iddiasile, afaroz etmek istedi. Bu ihtilâf, kimsenin eski metodlar hakkında kat'î bir şey bilmediğini gösterir.

Franmasonluğa ait bir çok kitaplar yazmış olan İngiliz Henry Sadler «Franmasonluğun muhtasar tarihi» isimli eserinde: «O tarihte her iki büyük loca ileri gelenlerinin, kendi menşe ve mazileri hakkında pek az malûmata sahib olduklarına kanaat getirdiğini» söyler.

Modern masonluğun banileri tarafından itiraf edilen bu hakikat, başlangıç ve kuruluş devri hakkında pek az vesaik mevcut olduğuna delâlet ettiği gibi, bugün cemiyetimizin tarihini yazmak isteyenlerin ihtiyatla hareket etmeleri lüzumuna işaret eder.

York Grande Loge'unun kastettiği ve «antiens charges» ismini taşıyan eski kavanın, bu günkü nazarî masonluk kurulduktan sonra, yakılmış olduğundan, bu hususta ileri sürülen iddia ve tahminler, bir çok tefsirlere yol açmıştır. Kat'î olarak bilinen bir şey vardır: Pek eski tarihten beri inşaat a-

meleleri (maçon) birbirlerini kardeş addediyorlar, ve birbirlerine bu isimle hitap ediyorlardı. Belçikalı Goblet d'Alviele üstadımıza nazaran, sanata fahrî aza kabul etmek hakkına yalnız meslektaşlar (kardeşler) malikti. Yapıcılar, sanatlarının hususuiyetlerinden dolayı, cemiyette müstesna bir mevki işgal ediyorlardı.

Bununla beraber, «maçon» kelimesine çok basit bir görüşle **sıvacı** ve **duvarcı** mânasını vermek hiç doğru değildir. Mala ve harç ile meşgul amele, muafiyetten (franchise) istifade eden (maçon)lar sınıfına mensup değillerdi. Bir çok mükellefiyetten «muaf usta» (franc-maçons) ünvanı, ve buna tekabül eden avantajları - zekâ ve bilgileri sayesinde - büyük kaleler, şatolar, katedraller vücuda getirmiş olan, hem zevki selim sahibi bir nakkaş, hem mahir bir mimar, hem umumun hürmetini kazanmış ünlü kimselere veriliyordu. Pergel, tesviye âleti ve gönyeden müteşekkil remizler bu sınıfa mensup ustalara mahsustu. Birbirlerini tanımak için hususî işaretler kullanıyorlardı.

İnşaatçılık, zemanın en çok kıymet verilen sanatı olduğundan saliklerinin çok geniş bir bilgiye sahip olmaları gerekiyordu.

Bu günkü «nazarî» masonluğun kurucularından Anderson'un anlattığına göre, Auguste'un hükümdarlığı esnasında (milâttan evvel 29) Romalı masonların içtimalarında Sezarı temsil eden, daha doğrusu «Ustaların nazırı» bulunan Vitrüve, İmparatora ithaf ettiği «Fenni mimarî» kitabında, mimardan yalnız teknik bilgi aranmadığını, ayni zamanda tabiat, hukuk, belâgat, riyaziye, felsefe, fizik, tarih, ilmi nücun, ve müzik gibi umumî ve derin malûmata dahi sahib omlası istendiğini bildiriyor.

Bir mabedin muhtelif kısımlarının ahenkli bir nispet dahilinde çizilmesini, bir şatonun mağrur kulelerinin ayni zamanda hem güzellik hem sağlamlıklarının temin edilmesini, ihtişam ve azamet numunesi katedral kubbelerinin inşasını, halk, sihirli bir sanatın, bir kudretin mahsulü telâkki ediyordu. «Nisefor»un bir hikâyesine göre, kendisi için inşa edilen saraydan çok memnun kalan bir kral, mimarına kızını verir. Fakat bir başkasının da bu sanat bilgi ve

inceliklerden istifade etmemesi için damadının ellerini kestirir!..

Orta çağda İspanyadan, Belçikadan, İtalyadan, Fransadan ustalar çağrılırdı. Bu ustalar, çalıştıkları memleketin umumî kanunlariyle de mukayyyet olmadıkları gibi, diğer esnafın elde edemedikleri bir çok muafiyetten de istifade ederlerdi. Yukarda işaret ettiğimiz gibi «freemason», «franc-maçon» isimleri bu hususî vaziyetlerden doğmuştur.

Masonlar, 8 inci asırdan itibaren, İskoçyada inşa ettikleri kliseler ve manastırlar için hususî nizamnamelerinden gayri hiç bir kanuna tâbi değillerdi. Kendi nizamnamelerine riayet edilmesine de, umumiyetle, kral tarafından tayin edilen bir nazır bakardı.

13 üncü asırda, Almanyada da böyle meslekî cemiyetler kuruldu. Bunların da hususî nizamnameleri vardı. Böyle sıkı bir teşkilâta ihtiyaç duyulmasını tabiî görmeliyiz. Bu gün bile zevkle seyrettiğimiz o muhteşem binaların inşasında binlerle amele çalışırdı. Uzun seneler süren inşaat için amele, şantiyenin civarında yerleşir, aile tesis ederdi. Gençler, ihtiyarların elinden düşen malayı alır, ayni binanın itmamı için onlar da senelerce uğraşırdı. Bu toplulukları idare, ancak hususî nizamnamelerle kabildi.

Her korporasiyonun kendisine mahsus meslekî esrarı vardı. Bu esrar bir korporasiyonun hususiyetini gösterdiği, diğerlerine faikiyetini temin ettiği için, ustalar, ameleye bir ketumiyet yemini ettirirler, ve bu yemine hanis olanı ölümle tehdit ederlerdi. Disipline aykırı hareketleri önlemek için cezaî hükümleri havi bir talimatname yapılırdı. Say ve gayreti teşçi ve mükâfatlandırmak için de, dereceler ihdas edilmişti.

Zamanın en okumuş insanlarından olan papazların idare başına getirilmeleri zarurî idi. Bu sebeple korporasiyon teşkilâtı, dinî kongrekasiyonları andırırdı.

Masonluk hakkında yazılmış bütün eserlerde bir noktada ittifak vardır: Bir inşaat korporasiyonuna girmek için meslekî bilginin kâfi olmadığı, doğruluk, incelik, dürüstlük, sadakat, fedakârlık, iyi ahlâk gibi meziyetler arandığını bütün müverrihler kabul etmişlerdir.

Üstat Edwin fon Steinbach tarafından 1277 de inşa edilen Stratsburg katedralına mümasil bir çok şaheserler vücuda getirmiş olan masonlar, umumun takdirini uyandırıyorlardı. Kazandıkları hürmeti yalnız muazzam bir bina ile değil, mânen dahi, doğruluklariyle, yaşayışlarındaki disiplinle muhafaza etmek, ebedîleştirmek istemeleri tabiî değil mi idi?

Fransa krallarının sarayı «Tuillerie»yi inşa etmiş olan Philibert Dolerme (1515-1570) «mason, ne fazla lâübali, ne mağrur, ne medihten hoşlanan, ne kendinden memnun bir insandır» demiştir.

İşte bu kadar meziyetlere sahip masonları, büyük şahsiyetler himaye etmekle kalmıyor, onların cemiyetlerine hiç olmazsa fahrî aza gibi kabullerini rica ediyorlardı. Masonlar da, nüfuz sahibi azadan istifade edebileceklerini biliyorlardı.

Goblet d'Aviela üstadımızın dediği gibi, iki tarafı da memnun ettiği için, meslekten olmayan bazı şahsiyetlerin localara alınması muvafık görülmüştü.

Leon Remier, «Tarih lügatı»-ında şu mal»matı veriyor: «Londrada, 1327 senesinde, hemen bütün lordlar franmasondu. 1425 senesinde, 6 ıncı Henry'nin sebavetinde, cahil bir parlemonto, masonların bir cemiyet halinde toplanmalarını - hapis cezası tehdidile - men etmişti. Kral sinnirüşte vasıl olunca, bu kararı fesh etmiş, ve kendisini mason kabul ettirmişti. 1502 senesinde 8 inci Henry masonların hâmisi ilân ediliyor ve içtimalar saray salonlarında yapılıyordu. Kraliçe Elisabeth (1533-1603) kadınların localara kabul edilmemelerinden muğber olarak, 27 aralık 1561 de, York'da içtima etmek üzere olan locayı dağıtmak emrile, asker göndermişti. Bilâhare, saray erkânının verdiği izahat ve yakınlarının şefaatı üzerine, masonlar hakkındaki fikirlerini değiştirmiş ve loca mensuplarını rahat bırakmıştı.

Preston tarafından, 1772 de neşredilmiş olan «İllustration of masonry» isimli eserdeki bazı malûmat, Leon Renier'nin naklettiklerini teyid eder mahiyettedir.

Preston, kitabında, Saint-Paul Locası tarafından 1703 senesinde alınan şu kararı kaydediyor: «Masonluk imtiyazları bundan sonra yalnız inşaat ustalarına

münhasır kalmıyavak ve, şimdiye kadar olduğu veçhile, diğer sanat erbabı da bundan istifade edebilecekler, ancak şu suretle ki cemiyete muntazaman kabul ve initiés (inisiye) edilmiş olsunlar.»

«Şimdiye kadar olduğu veçhile» cümlesi, 17 inci asırda mason losalarında yalnız fiilen inşaatta çalışan masonlar değil, bu gün «anazrî» ismini verdiğimiz meslek harici masonların da bulunduğunu gösterir.

Yerimiz mahdut olduğu için, isimlerini buraya nakledemediğimiz eserlerden edindiğimiz malûmata nazaran, asilzadelerden, adliye mensuplarından, askerî erkândan bir çokları, «nazarî» olarak mason locaları azalığına kabul edilmişlerdir.

Gould, «Franmasonluğun muhtasar tarihi» kitabında diyor ki: «Son zamanlarda meydana çıkan muhasebe defterlerinden serahatle anlaşılıyorki, 1620 de Franc-maçon'lar korporasiyonu azasından bazı kardeşler, Mason's Hall da, cemiyete yabancı olan fakat «makbul mason» namı verilen diğer bazı eşhas ile localarda toplanmışlardı.» Bu yazımızı daha fazla uzatmamak için geçeceğim bazı izahattan sonra, Gould şunları ilâve ediyor: «Nazarî masonluğun, amelî masonluk üzerine tefevvük tarihini Londra için 1619-1620 senesi olarak tespit ettikten sonra, amelîlikten nazarîliğe geçiş merhalelerini daha uzak bir tarihe almak lâzım geliyor.»

Görülüyor ki bazı muharrirler «nazarî masonluğun» 1327 de, bazıları 1620 de, bazıları da 1703 te doğduğunu ileri sürüyorlar.

Bu iddiaların hangisi doğru? Mason tarihine mahsus etüdümüzün bu kısmına «muhtemel menşeler» ismini verdiğimizin sebebi, işte bu hususta katiyet ifade eden vesaikin mevcut olmamasıdır.

Biz, şahsen, Gould'un nazariyesini akla daha yakın buluyoruz. Sebebi de şu: bu yazılarımızın 3 üncü bahsini teşkil edecek «vesaike müstenit menşeler»de görüleceği veçhile, bugün kü masonluk 1717 de kurulmuştur. Amele korporasiyonları değişe değişe 1717 deki nazarî şeklini almışsa, bu istihale 1703 ten 1717 ye kadar geçen 14 senelik kısa bir zamanda tahakkuk edemezdi. Gould'un gösterdiği 1620 senesini kabul etmek-

Saba Melikesi Belkis

Yazan:
Gerard de Nerval

VII

Tercüme eden:
Cemil İpekçi

(Bir Ramazan gecesi Beyazıtta bir kahvede dinlediği hikâyeyi anlatan muharrir, hikâyesine devam ediyor.)

Adoniram madenin tamamen eridiğini ve etrafa taştığını ve ağırlıktan kum tabakasının çöktüğünü gördü. Tarakalar dağlarda müthiş akisler çıkartıyordu. Toprağın fazla kızdığına hükmeden **Adoniram** akan kızgın madenin üzerine su hortumunu açmakta geç kalmıştır. Dereler gibi süratle akan kızgın maden, su menfezini tıkamıştı. Depoda kalan su kaynamış buhar haline gelince müthiş bir infilâk olmuştu. Erimiş, mayi haline gelmiş maden her tarafa sıçramağa, indifa halinde bir volkan manzarası arzetmeğe başlamıştı. Lâvlar, kıvılcımlar etrafa ölüm saçıyordu, dokunduğu insanlar hemen mahvoluyordu. Etrafta yalnız yaralıların acıklı sesleri duyuluyordu. Birbirini çiğniyerek kaçan seyirciler arasında bu ateşi söndürmeğe yardımcı arıyan, sağa sola dehşet içinde koşan **Adoniram** görünüyordu.

---

le, bu istihale için bir asırlık bir zaman bırakmış oluyoruz. Uzun ve şöhretli bir mazisi olan bir cemiyetin mahiyetini tamamile değiştiren böyle bir evolüsyon için, uzun bir müddetin kısa bir mühlete tercih edilmesi daha doğru olur kanaatindeyiz.

Bundan sonraki yazımızda, Londrada 1717 de teessüs etmiş olan bu günkü masonluktan bahsedeceğiz.

Herkes kaçmıştı. **Hz. Süleyman** ve **Saba Melikesi** yerlerinde bu dehşetli manzarayı sükûnetle seyrediyorlardı. **Süleyman:**

— «**Jehova** onu cezalandırdı, ve tabamın ölümile beni de, böyle mağrur, kendini beğenmiş bir adama karşı gösterdiğim müsamaha ve zaafdan dolayı cezalandırdı.» dedi.

«Bu kadar insanın ölümüne sebep olan gurur cinayettir, bu

caniyane tecrübe esnasında bulunmanız hayatınıza mal olabilirdi» diye Melike teessürünü beyan etti.

«Beni burada tutan sebep kıymetli hayatınızı korumak içindi, hemen buradan gidelim» diye **Hz. Süleyman** mukabelede bulundu.

Bu konuşulanları oradan geçen **Adoniram** işitti ve sür'atle uzaklaştı. Biraz ileride kendisini tahkir ve tel'in eden bir işçi grubuna rastladı, bunlardan Suriyeli **Phanor, Adoniram'a** hitab ederek «sen büyük bir adamsın, talih sana ihanet etti, fakat dıvarcılar vazifelerini yaptı.» dedi. Fenikeli **Amran** ilâve etti: «Bir gün zafer senindir. Doğramacılar, dülgerler vazifelerini tamamen yapmışlardır.» Musevi **Methousael** de söze karışarak: «madenciler de işlerini iyi yaptılar, bu işin fena neticeler vermesi çalıştırılan yabancı amelenin cehaletinden olmuştur; cesssur ol, daha muazzam bir eser bunun intikamını alacaktır.» dedi.

(Bulduğum tek dost bunlarmış) diye **Adoniram** düşündü.

«Karanlık her tarafı kapladığından **Adoniram** kimseye görünmeden uzaklaştı. O sadık arkadaşı **Bonni**'yi arıyordu. Hüzünle «o da beni terk etti» diyerek ocağın yanına oturdu. Uzun emekler, şeref, zafer, hepsi boşa gitti, nankör bir prense hizmet etmenin mükâfatı, bütün olanları, söylenenleri o kadın, melike de işitti, mağlûbiyetime, utanmama şahit oldu. Bu kadar azab çektiğim zaman **Benoni** neredesin? Anlıyorum ben artık hayatta yalnızım, lânetliyim, istikbal benim için kalmadı. Haydi **Adoniram** kurtuluşunu ateşte ara, asi kölen olan ateşte ara!» diyerek sâkin, azimkâr, henüz sönmeyen arasıra sağa sola sıçrıyan alevlerin arasında yürüdü... yürüdü.. dev adam yıldırımla vurulmuş gibi uçurumun kenarına çöktü. Her an kendini ölüme sürükliyebilen alevlere gözlerini dikerek düşüncelere daldı.

Alevlerin arasında bazı garip şekiller peyda oluyor. **Adoniram'**ın ziyadan parlamış, kamaşmış gözleri alev ve duman arasında devasa şeyler altından bloklar görüyor, fakat bunlar dumanlar arasında hemen kayboluyordu. Bütün bunlar ıstırabını, ümitsizliğini gideremiyordu. Fakat birdenbire bu harabeler içinden gelen bir ses, ismi-

ni çağıran bir ses, etrafın sükûnu içinde üç defa ismini haykırdı.

Gözünü ayırmadan bir dizi üstüne kalkarak elini kızıl dumanın ortasında gördüğü bir insan şekline doğru uzattı, bu cisim alevlerin arasında bazan kalınlaşıyor, bazen kayboluyor, bazan tecessüm ediyordu. Etrafında herşey hareket halinde olduğu halde yalnız o, bu buhar arasında, yaklaştıkça büyüyor, şekilleniyordu. Dehşet içinde kalan **Adoniram** canlanan bu bronz şeklin ne olduğunu anlamağa çalışıyordu.

Hayalet ilerliyor, **Adoniram** hayret ve şaşkınlıkla seyrediyor, muazzam omuzlarında kolsuz bir cüppe, çıplak kollarında demir halkalar, başında al renkli bir taç, uzun sakalı kıvrılmış ve örülmüş, elinde çekiç **Adoniram** doğru yürüdü, tatlı bir bakışla bronz gibi bir sesle hitap etti:

— Ruhun uyansın, kalk oğlum, beni takip et, ırkımın elem ve felâketlerini görerek onlara merhamet ettim.

— Ruh, sen kimsin?

— Ben ecdatlarının babası, ıztırap çekip çalışanların ecdadıyım, gel elim alnına değince alev içinde teneffüs edebileceksin, zaaf göstermediğin gibi korkma da.

Birden tatlı bir serinlik **Adoniram**'ı sardı. Esrarengiz rehberi onu ateşin içine götürüyordu.

— Neredeyim? adın ne? beni nereye götürüyorsun, diye Adoniram mırıldandı.

— Arzın merkezine, meskûn dünyanın göbeğine! Mısırlıların **Hermes** ve Arabistanın **İdris** diye itibar ettikleri babamız **Henoch**'ın tahtelarz sarayına götürüyorum.

— Ölmez kudret siz hakikaten O'musunuz?

— Evet, senin san'at üstadın, patronun, ecdadın, **Tubal-Kain**'im.

Sessizliğin, karanlığın derinliklerine ilerledikçe **Adoniram** hissettiklerinin hakikat olduğundan şüpheleniyordu. Yavaş yavaş kendi duygusunu unutarak rehberinin cazibesi altında ruhunun ona bağlandığını anlıyordu. Ratip ve soğuk mıntıkayı tatlı ve temiz bir hava takip etmişti. Arzın dahilî hayatiyeti muntazam fasılalı vuruşlardan hissediliyordu. Bu vuruşların gittikçe kuvvetlendiğini **Adoniram** anlıyor ve sonsuz feza içinde serseri gibi dolaştığına hay-

ret ediyordu ve bütün bunlar içinde kendine bir istinatgâh arıyor, bulamıyor ve körükörüne sükut eden **Tubal-Kain**'in gölgesini takip ediyordu.

Asırlar gibi uzun görünen bir zamandan sonra ileride bir ışık gördü, bu leke büyüdü büyüdü, yaklaştı, uzunlamasına yayıldı, **Adoniram** anlıyamadığı işlerle meşgul gölgeler gördü, en sonra bu mkphem aydınlık **Kabil**'in oğlunun tacı üstünde nihan oldu.

Adoniram söylemek, konuşmak istiyor, fakat sesi, sıkışan göğsü üstünde boğuluyordu. Ucu bucağı belirsiz, sütunlarının başlığı yükseklikten görünmiyen bir galeriye gelmişlerdi. Rahat bir nefes almağa başladı. Birden titredi **Tubal-Kain** konuşuyordu:

— «Kaf dağının kökü ve mihveri olan büyük bir zümrüt taşını çiğniyorsun. Ecdadının malikânelerine yaklaştın, burada **Kabil** evlâtları aynı hukuka sahip olarak hüküm sürüyorlar. Bu ganimetten, kale içinde, görünmez mezarların arasında, nihayet hürriyete kavuştuk. Burada **Adoniram**'ın müstebit kıskançlığı sona eriyor. Burada ilim ağacının meyvasından istendiği kadar yenilebilir.»

Adoniram geniş ve tatlı bir nefes aldı, ona öyle geliyordu ki ömrü boyunca taşıdığı sıkıntı birdenbire kayboldu.

Hayat canlanmağa başladı. Her taraftan insan kalabalığı çalışmağa gelyirodu. Maden sesleri, akan su gürültüsü duyuluyordu. Kubbe aydınladı, sonsuz bir sema, beyaz, mavi bir ziya şelâlesi her tarafı kapladı.

Maksadın ne olduğunu anlamaya, işlerle meşgul insan kütleleri arasında geçen **Adoniram** arzın göbeğinde tecessüm eden bu ilâhî kubbenin şaşaası karşısında hayretler içinde kaldı, durakladı. Bunu gören **Tubal-Kain** anlatmağa başladı: «Bu hararetin menbaıdır, bu çalışanlar olmasa dünya soğuktan donardı. Madeniyatı mayi haline getirerek arzın damarlarına taksim ediyoruz; birbirine zıt maddelerin çarpışmasından husule gelen bu kubbeyi aydınlatan şerareler tabahhur eden yedi cins madenden husule geliyor. Kubbe soğuyunca bulut haline gelen buharlar cisimleşir ve yakut, zümrüt, topaz, türkuaz, elmas halinde düşmeğe başlar. Arzın hava cereyanları onları yer yüzüne sürüklerken, granit,

kilis vesair mevadı da beraber alır ve orada sertleşir dağları tepeleri teşkil ederler, şayet bizler gizlice taşta saklı ateş unsurunu ve kıvılcımı çıkaran demiri yer yüzüne göndermezsek insanların hali nice olurdu?»

Bu izahat **Adoniram**'ı hayrete düşürdüğü gibi tatmin de ediyordu. Onu düşündüren notkta, bu işçilerin ince zar gibi altın, gümüş, bakır, demir levhalar üzerinde çalışmaları, bunları ayırabilmeleri idi. **Tubal-Kain** onun düşüncesini hissederek cevaplandırdı: «Bu Maddeler merkezi hararetten mayileşmiştir. Yaşadığımız hararet derecesi senin madenleri eritmek için kullandığın fırınların hararetinin iki mislidir.»

Adoniram ürkek ürkek hayret ediyordu. **Tubal-Kain** anlatmaya devam etti: «Bu hararet, ateş unsurundan çıkarılan ruhun tabiî sıcaklığıdır. (Adanai) toprak kümesi ortasına göze görünmiyecek kadar küçük bir kıvılcım koyarak (Adem)i halketmek istedi ve bu küçük parça, bloka hassasiyet, hararet vermeğe ve onu düşünmeğe muktedir yapmağa kâfi geldi, ancak bu ruh yer yüzünde soğukla mücadele halinde; bu sebeple kabiliyetleriniz mahdut; bir de kıvılcım merkeziyet cazibesine kapılınca ölüyorsunuz.»

«(Adonai) kuvvetten ziyade meharetli, semih olmaktan fazla kıskanç bir ilâhdır. İnsanı ateş varken çamurdan halketti, eserinden korkarak şefkat ve merhamet göstemiyerek, göz yaşlarına aldırmıyarak ölmeğe mahkûm etti. Merkezdeki ateş dünyadaki ateşi çekiyor, buna mukabil biz istedik ki merkezi hararet haricî satıhla birleşerek etrafı parlatsın, işte bu ebedî hayattır.»

«Dünyaya hükmeden (Adonai) arzın etrafını kapatarak hararetin nüfuzuna mani oldu. Bunun neticesi arz da, sâkinleri gibi, ölüme mahkûmdur. Soğuk gittikçe nüfuz ediyor, arz ihtiyarladı, bir çok hayvan ve nebat nesli yok oldu, ırklar zayıflıyor, eksiliyor. Beşerin hayatı kısalıyor, arzın ilikleri kuruyup donuyor. İlk yedi madenden ancak şimdi beşini kabul ediyor. Güneş bile sarardı, beş altı bin sene sonra sönecektir.

«Bu (Mystère) i sana öğretmek yalnız benim vazifem değildi, bunları ecdadın olan insanlardan dinliyeceksin.»

Türk Mason Derneği'nin Yıllık Kongresi

Derneğimizin yıllık kongresi, 17 Ocak 1954, pazar günü, Hükûmet Komiseri huzurunda, Derneğin Tepebaşındaki lokalinde yapılmıştır. 17 Koldan seçilmiş olan 46 delegeden 44 ünün hazır bulunduğu anlaşıldıktan sonra, Dernek Reisi Prof. Mim Kemal Öke delegeleri selâmlamış ve büyük Atatürk ile, Kore'de hür insanlığı müdafaa yolunda şehit düşen ve son bir yıl içinrsinde ebediyete intikal eden âzanın hatıralarını taziz maksadıyla 3 dakika saygı sükûtu yapılmıştır. Bundan sonra Kongre reisliğine Sadık Bigat ve ikinci reisliğe Fazlı Güleç ve kâtipliklere İbrahim Hoyi ve Edip Seydi seçilerek müzakelere başlanılmıştır.

İlkönce geçen Kongre zabtı okunup kabul edilmiş ve idarî rapor okunmuştur. Bu icraat raporunda fikrî, ahlâkî ve felsefî konulardaki çalışmalarla içtimaî yardımlar hakkında bilgi verilmiş, Dernek tarafından çıkarılmakta olan (Türk Mason Dergisi)nin masonluk hakkında yanlış fikirleri bulunanlar üzerinde iyi tesirler yaptığı, ve bu mecmuanın gittikçe tekemmül ettirileceği belirtilmiştir.

İdarî raporun kabûlünden sonra malî rapor okunmuş, bu da kabûl olunmuştur.

Gündem sonunda, delegeler tarafından ileri sürülen dileklere dair de müzakere cereyan etmiş ve en sonunda Dernek Reisi Prof, Dr. Mim Kemal Öke tarafından, gösterilen itimad ve sevgiden dolayı delegelere teşekkür edilmiş ve insanlığın umumî refah ve saadeti temennisile kongreye son verilmiştir.

★

Türk Mason Derneği'nin Danslı Aile Yemeği

Taksim Belediye Gazinosunda, 23 Ocak 954 akşamı derneğimiz tarafından verilmiş olan yemek çok rağbet kazanmış ve çok mükemmel bir şekilde geçmiştir.

★

Yapılan Bazı Yardımlar

Derneğimiz tarafından, malî yıl başı dolayısiyle mutad yardımlar dışında bazı hayır cemiyetlerine yeniden nakdî yardımlarda bulunulmuştur.

Ward B. Arbury

Memleketimizi ziyaretinden geçen nüshamızda bahsettiğimiz, New-York Granloj'u Metr'i Ward B. Arbury, Derneğimiz Reisi Dr. Mim Kemal Öke'ye yazdıkları bir mektupta, Türkiyede bulunduğu sırada Türkiye Süprem Konseyi ve Gran Komandör tarafından hakkında gösterilmiş olan kardeşlik ve misaffirperverlik duygu ve sevgilerinden dolayı teşekkür edilmekte, Türk masonlarının çalışmaları hakkındaki takdirlerini ve memleketimizde Büyük Atatürk inkılâbiyle gerçekleşen ilerleme ve yükselmelerden dolayı da hayranlıklarını tekrarlamaktadır.

Ebediyete intikal edenler :

Son aylarda, Kardeşlerimizden emekli memur Sabri Duygu, avukat Marko Nahum ve saat tüccarı E. Meyer ebediyete intikal etmişlerdir. Hatıralarını acıyla ve saygıyla anar, muhterem ailelerine başsağlığı dileriz.

PENSÉES

Les hommes vieillissent, mais ne mûrissent pas.

(A. Daudet)

———o———

L'expérience ressemble à un medecin qui arrive quand le malade est mort ou guéri.

———o———

Le plus grand bonheur auquel on peut aspirer c'est de ne pas être malheureux.

———o———

Aucune raison ne peut justifier le mensonge.

———o———

La reclame n'est d'ailleurs que le reflet des idées, des goûts, des moeurs du plus grand nombre: telles annonce telles sociétés.

Ein Blatt aus der Geschichte:

Die Gründung der Türkischen Freimaurerei

İm Laufe der türkischen Geschichte begegnet man Freimaurern zum allerersten Mal wâhrend der Regierung Ahmeds III. (1703-1730); zur Zeit Selims III. (1787-1807) erlangen sie die Bedeutung einer beashtenswerten Vereinigung und vollends nach dem Krimkrieg (1854-1856) wachts ihre Anzahl in ungeheurem Masse. Zur Veranschaulichung diene die Tatsache, dass die Führer der damaligen «Tanzimat» - Bewegung Ali Pascha, Büyük Reşit Pascha, Fuat Pascha, Mısırlı Mustafa Pascha, Edhem Pertev Pascha und zahlreiche andre Würdentrâger Freimaurer wurden. En muss jedoch hervorgehoben werden, dass die in der Türkei zu Anfang gegründeten Logen ausschliesslich auslaendischen Obedienzen angegliedert waren. Wo und wann die genannten Logen eröffnet wurden ist uns hinlaenglich bekannt. Auch im Ausland herrschten damals aehnliche Zustânden, so z.B. waren die Logen vieler Laender, vor allem Frankreichs, dem englischen Freimaurertum angegliedert. Trotzdem bot die Freimaurerei nicht überall das gleiche Bild, sie stand vielmehr schon an der Schwelle verschiedenartiger Formen - und Wesensentwicklungen. İn Anbetracht dieser Zustaende traten die verschiedenen oberen İnstanzen der Freimaurerei im Jahre 1800 in der im Süden der Vereinigten Staaten von Amerika gelegenen Stadt Charleston zu einer Tagung zusammen und beschlossen das Freimaurertum auf der ganzen Welt auf gleicher Basis zu vereinheitlichen, die Formen, welche den Glauben erwecken könnten, dass die «Wurzeln des Ganzen im Ausland laegen» abzuschaffen und die Verwaltung der Freimaurerei in jedem Land den einheimischen Freimaurern zu überlassen. Zecks Vollführung dieser Verfügungen des «Führenden Obersten Rats», durchreisten

mit Vollmachten ausgestatte Brüder manch ein Land. Als Folge davon wurde auf der Grundlage des Alten und Angenommenen Schottischen Ritus 1804 in Frankreich, 1805 in İtalien, 1813 in Nordamerika, 1817 in Belgien, 1824 in İrland, 1829 in Brasilien, 1833 in Kolumbien, 1842 in Portugal, 1845 in England und 1846 in Schotland je ein Oberster Rat errichtet und denselben die Verwaltung der Freimaurerei in den entsprechenden Lándern übertragen, d.h. mit andern Worten, die İdee und die İdeale behielten ihren weltumspannenden Charakter bei, die Verwaltung jedoch erhielt Lokalgeist und wurde nationalisiert. Hierbei wurde im Jahre 1861 auch der Oberste Rat der Türkei gegründet und die Rechtmässigkeit, sowie die Befugnisse dieses Rats wurden anlässlich der 1861 wiederum in Charleston erfolgten Tagung der Obersten Räte anerkannt, bestätigt und den Freimaurerorganisationen der ganzen Welt verkündet.

Bis dahin hatten die Obersten Raete Andersons «Alte Pflichten» bekräftigt, desgleichen pflegten sie Ramsays «Reden» als İnspirationsquelle zu benützen. Nachdem man sich aber nun darüber einigte, dass diese Grundlagen den Bedürfnissen nicht mehr entsprachen, versammelten sich die Obersten Raete im Jahre 1875 in Lausanne zu einem Kongress und erliessen ein Programm, das seitdem unter dem Namen «Verkündigung der Lausanner Prinzipien» bekannt geworden ist.

Aus vorliegenden und ordnungsgemaess aufbewahrten Dokumenten geht zwar eindeutig hervor, dass bei der Konföderation zu Charleston die Unabhaengigkeit und die Befugnisse der türkischen Freimaurerei anerkannt und bestaetigt wurden, doch besitzen wir keinerlei Belege über die Art der Betaetigung und der Entwicklung dieser Organisation, ebensowening darüber, weshalb ihre Taetigkeit für eine so lange Zeitspanne, naemlich bis zur Verfassungserklârung eingestellt wurde. Es unterliegt keinem Zwifel, dass die damaligen Staatsbehörden das Gedeihen dieser ideellen Vereinigung nicht geduldet und ihre Taetigkeit einfach verboten haben werden. Nach der Verfassungserklaerung schritten

türkische Brüder sofort an die Wiedererrichtung einer nationalen Obedienz heran und wandten sich zu diesem Behufe an die Obersten Raete des Auslands. Der Grosskommandeur für Aegypten, unser lieber Bruder İdris Ragib lieh seinen Beistand und durch die Vermittlung des Grosskommandeurs für Belgien, des Brs. Goblet d'Alviella wurde die Angelegenheit auf dem Kongress zu Brüssel besprochen und trotz der englischen und skandinavischen Opposition, die Widererrichtung des Obersten Rats der Türkei beschlossen. Mit der Erfüllung der Formalitaeten wurde der aegyptische Oberste Rat betraut. Bei diesem Kongress haben die Obersten Räte Frankreichs, İtaliens, Ungarns, der Schweiz, Belgiens und Aegyptens unsern Antrag unterstützt. Zum Vollstrecker des vorerwâhnten Beschlusses ernannte der Oberste Rat Aegyptens sein Mitglied Prinz Aziz Pascha, den damaligen Kommandeur der Selimiye-Division. İhm wurde der Br. Sakakini vom belgischen Obersten Rat zur Seite gestellt und am 3. Mârz 1909 erfolgte die Gründung des «Obersten Rats der Türkei», bestehend aus den BBrn. Talat Pascha, Faik Pascha, Midhat Şükrü, Fuat Hulûsi, Karasso, Marko Kohen u.a. m. Priz Aziz Pascha wurde zum Grosskommandeur gewaehlt, dem belgischen Grosskommandeur Br. Goblet d'Alviella wurde in dankbarer Anerkennung seiner Fürsprache und seines Beistands der Titel eines ehrenamtlichen Grosskommandeurs verliehen.

Am 9. Juli 1909 erging vom Obersten Rat der Türkei an saemtliche in der Türkei ansaessige BBr. und Logen fremder Obedienzen durch Rundschreiben die Einladung zum Anschluss an die türkische Freimaurerei und zu einer Tagung behufs Errichtung eines Gross-Orients. Der Einladung wurde Folge geleistet, zahlreiche Anschlüsse erfolgten, Tagungen wurden abgehalten und am 9. August 1909 fand die Gründung des Gross-Orients der Türkei statt. Der Tatbestand wurde seitens des Obersten Rats Türkei den Obedienzen im Ausland mitgeteilt u. zw. durch ein französisch verfasstes Schreiben, dassen Einleitung wie foflgt lautet :

DIALOGUE
ENTRE LA JUSTICE ET L'EQUITÉ

★ S. MORDO ★

Par une belle après-midi, la Justice se promenait nonchalamment dans les jardins du monde, lorsqu'elle aperçut, au fond d'un tas de broussailles, son ami l'Equité. Celle-ci marchait à pas lents, la tête penchée, le regard vers le sol.

La Justice s'arrêta et après avoir un moment contemplé de loin son amie, lui cria:

— «Titi.. hé Titti... comment vas tu...?»

l'Equité, interrompue dans ses méditations, leva la tête et orienta son regard vers la voix s'éfforçant de distinguer.

— «Alors...! c'est moi, Jusy...

«Der Oberste Rat der Türkei, «gegründet im Jahre 1861 ge- «maess der Verfassung von 1786 «und sanktioniert seitens des in «Charleston in den V. ST. Von «Amerika zusammengetretenen- «Führenden Obersten Rats, als «die einzige ordnende und ord- «nungsmässige Macht des Alten «und Angenommenen Schotti- «schen Ritus im Osmanischen «Reich u.s.w.....»

Als erster Grossmeister des Türkischen Gross-Orients wurde bekanntlich der verstorbene Gross-Vesir Br. Talat Pascha gewaehlt. Sowohl die Erklaerung HasanAziz Paschas, wie die Wahl Talat Paschas zum Grossmeister wurden seitens der Freimaurer der ganzen Welt freudig begrüsst und bestaetigt.

Aus obigem geht hervor, dass der Oberste Rat der Türkei hinsichtlich Alter den übrigen Obersten Raeten keinesfalls nachsteht, dass er aber zugleich ein vollkommen nationales Gefüge darstellt. Er wurde nicht, wie so manche Unkundige Glauben, erst im Jahre 1909 gegründet und er hat, abgesehen von der bestehenden Brüderlichkeit, nicht das Gringste gemein mit irgendeiner auslaendischen Obedienz.

ne me reconnais-tu donc pas..?»

— «Ah oui..! comment donc, bonjour.»

La Justice s'approcha doucement d'elle.

— «Faut-il que tu sois absorbée.. quelle est donc la cause de tes tourments.»

— «Je n'ai pas plus de tourments que je ne suis absorbée.. je pense tout simplement à mon travail et je médite sur mes devoirs...» répondit l'Equité.

— «Allons donc.. nous avons tous des devoir et du travail, cependant, nous profitons de notre détente.. dis plutôt que tu vagabondes sans but dans l'incertain...»

— «Qui.. moi...?» — s'étonna l'Equité.

— «Mais oui, toi.! Moi, vois-tu, j'ai terminé ma journée et maintenant je suis libre et me délasse...»

— «Libre..? En es-tu bien certaine.? questionna l'Equité.

— «Puisque j'ai terminé mes devoirs aujourd'hui.. je jouis donc de ma liberté.»

— «Et tu appelles cela liberté.! Et puis, es-tu bien sûre d'avoir accompli tous tes devoirs.-»

— «Allons, allons.. toujours la même, ma bonne Titi..»

— «Par la force des choses, mon amie.. Vois-tu... toi, tu bacles tes affaires à la hâte, sans trop de soucis et c'est autant de charges que tu me laisses.. autant de problèmes à resoudre pour moi..»

— «Tu vas recommencer à philosopher avec tes interminables ritournelles... ne fais pas la démagogue, tu me fais rire avec tes charges et tes problèmes.. toujours à te lamenter.. si, cependant, tu avais des raisons sérieuses.. Je serais bien curieuse de connaitre ces problèmes, n'en fusse qu'un seul, il me suffirait..»

— «Ecoute... je veux bien, mais à la condition de me promettre d'être sérieuse.. et puis, attends.. laisse-moi d'abord te poser une question...»

Souriante et ironique la Justice répondit:

— «C'est promis.. vas-y pour la question...»

— «Saurais-tu me dire qui tu sers..?»

— «Drôle de question... mais les lois, voyons.. les lois dont je suis la gardienne...»

— «Nous y sommes.. C'est précisement là que réside la différence qui nous sépare... les hommes ont créé des lois et t'en ont confié la garde.. tu leur dois ton existence et tu vis par eux et pour, elles... tandis que moi, j'ai toujours été là, car j'ai été créé par Celui qui a créé tes hommes... Néanmoins, je n'ai ni prétentions, ni privilèges... je suis ma route et j'en suis bien heureuse...»

Ces mots firent une profonde impression sur la Justice qui ne sut que répondre. Elle préférait d'ailleurs se taire et elle eut peine à dissimuler sa confusion.

E'Equité interrompit le silence la première.

— «Si tu désires toujours connaitre mes préoccupations, viens... Tu constateras combien tes sentences sont loin d'être justes et comment les lois des hommes laissent leurs propres problèmes insolubles.. Maintenant accroche-toi bien à bien à moi, car nous volerons à travers l'espace.

Et les deux amies, bien serrées l'une contre l'autre, filèrent à une allure vertigineuse à travers le vide.

Après quelque temps, l'Equité ralentit la course et les deux se posèrent sur les faîte d'un gigantesque chêne, au coin d'un immense jardin.

— «Baisse ton regard et vois cet homme, là sur ce banc.. triste et pensif...» dit l'Equité en pointant son doigt en direction de l'homme- «il médite sur le malheur qui vient de le frapper. il n'est ni jeune, ni vieux.. il n'a jamais fait de mal à personne.. cependant il ne méritait pas ce sort...»

— «Mais.. c'est l'homme que nous avons séparé de sa femme..»

— «Que vous avez privé de sa compagne aimée...» rectifia l'Equité.

— «Mais il n'était pas en mésure d'accomplir ses devoirs..»

— «Il l'était cependant... les premières années de son mariage et jusqu'à récente date... ils ont eu des enfants... et sa femme, n'avait-elle pas prêté serment de partager joies et peines, plaisirs et douleurs...?»

La Justice ne répondit pas.

— «Viens, nous irons ailleurs» lui dit l'Equité.

Elles partirent et se posèrent sur le toit d'une maison, au bord d'une rue.

— «Suis les mouvements de cette femme, là devant cette maison.. elle s'est arrêtée devant la fenètre de la maison.. elle regarde et attend.. tous les soirs elle fait ce manège, jusqu'à ce qu'elle ait surpris ses enfants.. Elle les contemple un

moment, puis elle s'éloigne... Tu dois la reconnaitre aussi...»

— «En effet, c'est la femme que nous avons condamnée la semaine dernière pour délit d'adultère..» précisa la Justice.

— «C o n d a m n é e...! c'est le mot..! Une femme que déja les parents avaient condamnée malgré elle sous le joug et la tyrannie d'un mari despote... Elle s'est courbée à leur volonté et elle a mené dix ans durant cette vie d'esclave.. Ses enfants étaient son seul réconfort.. jusqu'au jour où le mari décida de s'en débarasser... Innocente, elle tomba dans le piège.. Le mari fait la noce.. le comparse gaspille le butin et elle... c'est une épave de plus dans l'océan humain... Vous n'ignoriez pas la trame, pourtant..!»

— «Oui mais... que pouvions-nous faire..? Les lois sont là...»

— «En effet, les lois.. viens, il y a pire.!»

De là, l'Equité conduisit son amie dans un petit bosquet et toutes les deux s'installèrent dans un coin. En face d'elles, dans un vaste jardin, des enfants jouaient. L'Equité laissa quelques moments de répit à la Justice pour contempler le spectacle, puis elle lui dit.

— «Tu vois ces jeunes êtres.. ils ont reconquis la joie et.. disons le bonheur. Mais pas le vrai, car ce sont des réracinés; ils son privés du véritable bonheur, de ce bonheur qui leur est alloué à leur âge et qui est leur droit: l'amour maternel et les soins paternels.. En ce moment, tu les vois insouciants et gais.. mais demain, ils reprocheront à la société des hommes, les privations qu'elle leur inflige aujourd'hui... Ce sont des orphelins de guerre.. Parcequ'un groupe d'individus, n'ayant pù trouver l'accord, avait décidé de le chercher en faisant massacrer des hommes par d'autres hommes.. Ces innocents sont les restes de ces hommes..! Il y a mieux, viens..»

Volant de nouveau à travers l'éspace, l'Equité guida son amie vers le dome d'un palais d'une grande ville.

— «Observe quelques instants ce qui se passe là, à nos pieds...» dit l'Equité.

Après avoir observé quelques moments, la Justice répondit.

— «Je vois le mouvement d'une grande ville...»

— «En effet, oui.. mais regarde attentivement ces êtres.. Ce sont des hordes, des épaves mouvantes.. Regarde-les bien.. ils sont presque identiques. les uns aux autres.. Il en est de même de leur individualité.. ils n'ont presques pas de nom.. ils sont étiquetés comme les animaux d'un zoo..

Cependant, ils sont régis par

des lois.. des lois en bonne et due forme, qui différent néanmoins quelque peu des autres, car, elles ont été établies et mises au point précisement pour les abrutir.. Ces êtres ne connaissent rien à la vie en dehors des choses rudimentaires: nourriture, habillement, logement et.. procration.

Parcequ'une autre poignée d'hommes caresse l'illusion de devenir «les maitres du monde» Ces mêmes hommes se dissimulent derrière les lois et derrière ces masses.. On ne peut les atteindre...»

Le spectacle qui s'offrait à sa vue et les paroles de son amie rendirent la Justice fort soucieuse. L'Equité rompit à nouveau le silence.

— «Tu es là pour soulager les misères, pour rendre des verdicts qui doivent équilibrer la mésentente des hommes; pour chatier les coupables, pour punir les crimes.. Bref, pour faire régner la Justice, dont tu portes si fièrement le nom.. Qu'en as-tu fait..? Sous quelques désignations classifies-tu les faits dont tu as été témoin...? Et il y en a bien d'autres, dont je te fais grâce et qui ne sont pas moindres.. Je m'aperçois toutefois que tu les ignores.. Est-ce toi qui es insouciante, ou bien les hommes se servent-ils de subterfuges pour voiler leurs faiblesses ou encore pour se donner l'illusion de la sagesse..?»

La Justice ne répondit toujours pas. L'Equité reprit:

— «Chaque négligence de ta part est une charge pour moi.. En attendant que la vérité surgisse, toutes ces misères ont besoin de réconfort et mon rôle consiste à en distribuer, lorsque je ne puis réagir.. dès que je le peux je passe à l'action.. Et.. je dois le faire avec exactitude, avec minutie, avec tact et délicatesse, après des calculs qui ne tolèrent aucune défaillance.

Il ne m'a pas été donné de manquer le but.. il ne m'est pas permis d'hésiter ou de tergiverser.. Mes actions sont immanentes, comme le temps fait les saisons, comme l'aube suit la nuit.. Je ne puis ni reculer, ni retarder, ni m'arrêter.. On ne m'a pas donné de lois, je dois veiller moi-même.. constamment.. Comprends-tu maintenant les raisons de mon état absorbé..?»

Ainsi parla l'Equité et après un court silence, elee reprit.

— «Ainsi, vois-tu, les hommes vivent avec l'illusion d'avoir atteint le cycle de la perfection.. ils s'imaginent être des génies parce qu'ils ont découvert quelques remèdes auxquels ils donnent le titre de «créations».. Jamais ils ne se sont autant trompés.. ce qui est parfait en eux, c'est leur structure et en-

UNE CAUSERIE

★ **Sadi ARAL** ★

Il m'a été demandé de vous décrire mes impressions d'Initiation. Ces impressions, je dois vous l'avouer sont, du moins pour ma part, difficiles à formuler. Je têcherais de faire de mon mieux; mais je dois dès à prsent avoir recours à votre indulgence pour la façon dont je m'y prends.

Depuis mes dernières conversations avec certains frères jusqu'au jour de mon initiation. une vague de mystères planait autour de moi, mais un mystère me donnant l'impression d'une force cachée, une force juste, bienveillante, une force aux idées larges, en lutte avec le sectarisme, le fanatisme et l'ignorance.

Cette impression s'est changée

---

core ils la doivent à leur Créateur... à cette Divinité..

— «Regarde un peu autour de toi et tu verras l'évidence... elle se divise en deux parties: le RIEN et le TOUT... ce sont deux Infinis... L'homme perçoit seulement une infime partie de ce qui est entre ces deux Infinis... quant à créér, il n'a même pas atteint le premier stade... malgré tout le cumul d'embarras dont il est si fier.. Il aurait été beaucoup plus heureux si, cependant, il savait s'en servir..

Lorsqu'un homme pense à l'attaque.. et il ne cesse d'y penser.. la prensée de son prochain, les second homme, va vers la défense... et ainsi perdent-ils leur temps... Dans tous les domaines ils sont dans l'erreur et je t'ai fait voir celui dont tu as la charge..

Des lois... il ne m'est pas permis de rire, je me le défends, car, ce serait trahir les misères que je vois.. Des lois.. aucune n'est concrète, ils le savent bien... et ils ont pallié avec des opposées, annihilant ainsi l'effet.. de sorte qu'ils se trouvent dans un constant naufrage, duquel ils ne peuvent et ne pourront jamais se sauver.. à moins, qu'un jour ils consentent à regarder la Vérité bien en face...

Et maintenant, chère amie, permets-moi de continuer mon oeuvre.. Si l'on se rencontre, je te ferai voir la véritable Justice, celle qui ne s'inspire pas des Lois des hommes, mais celle que la Divinité régit.. au revoir, chère amie...»

en certitude lorsque j'ai lu les maximes offertes à ma vue. J'entrevoyis un horizon nouveau. Je me sentis plus enclin, encouragé, en quelque sorte, protége par cette Institution qui, grâce à ses principes solides, grâce à la solidarité de ses membres, a pu lutter victorieusement contre les délations, les attaques, les colomnies de gens, qui pour la plupart du temps; n'avaient aucune idée de ce qu'-ils attaquaient. Je me sentais porté de tout l'élan de mon être vers ce Idéal, vers ce groupe d'hommes justes qui étaient prêt à m'accepter comme un Frère, pourvu que je me montre digne d'une pareille confiance, d'une pareille estime.

Je ne craignais pas:

D'être éclairé sur mes fautes, sur mes défauts. Je ne me sentais pas capable de dissimulations; pourquoi le ferais-je? mes intentions sont pures? Je n'ai aucune arrière pense. Ce n'était ni les distinctions humaines, ni la curiosité qui m'avaient poussé vers la FrancMaçonnerie, mais bien un besoin d'aider mon prochain, un besoin de m'éclairer, de m'instruire, un besoin de lumière, de paix..

Ce n'est que juste de ne pas admettre le premier venu et ce doit être en partie grâce à ce crible sévère qu'après tant de siècles la force et le renom des Loges Maçonniques restent pareils; inchangés, inchangeables. Au fait, je n'ai jamais entendu dire qu'un Franc-Maçon était un mauvais homme. Tous ceux que je connais, tous ceux j'ai connu sont de première trempe. J'ai confiance en l'avenir. Oui, j'en suis certain. Je puis sans arrière pensée aller de l'avant. Si je dois passer par des épreuves, j'espère les faire sans trop ne rendre ridicule. J'espère convaincre mes juges de ma bonne volonté.

Tout tend à me prouver que je tourne la page d'une nouvelle vie, conduit comme un enfant; j'essaie mes premiers pas hésitants; j'apprends.

Ce n'est pas l'avantage matériel que je cherche, ce n'est aucun avantage, non mon idée maîtresse est de mieux servir mon prochain.

Des quelques parole prononcées, je sens actuellement que je ne sais rien des principes et du but de la Franc-Maçonnerie. Je sens que j'aurai bien des choses à apprendre. Oui, je sens cet amour fraternel qui doit dorénavant guider tous mes travaux, toutes mes actions. Oui, je puis me confesser, me confier. Je sens autour de moi cette force unie de tous les hommes qui m'entourent; de tous ces efforts qui s'uniront aux miens pour notre bien commun, pour le bien de nos semblables. Oui, je puis maintenant serre la main

de mon ennemi, si j'en avais un. Je me sens détaché de la vir normale, je me sens léger, inconscient presque de mon passé, c'est le présent, le futur qui compte.

Oui, je suis dans le noir, dans l'ignorance, dans le vide. Oui mon émotion augmente, c'est la Lumière que je cherche, c'est la Lumière que je voudrais, c'est une meilleure connaissance du Moi, une meilleure compréhension de mon prochain.

Loin de moi toute idée de fanatisme ou de superstition, essayons d'écarter ces deux fléaux qui ont fait et qui font plus de mal à eux deux que la plus terrible guerre.

Je suis prêt s'il est nécessaire de combattre ces deux sources de haines, de mauvaises pensées, de querelles, d'ignorance. Mais comment m'exprimer quand je me sens si seul, si faible. C'est vrai,. Je ne suis qu'un novice ou plutôt un enfant dans cette grande famille qu'est la Franc-Maçonnerie. Et comme tel, je dois tout apprendre.

Tout n'est que Symbole, me répète cette voix douce et profonde chaque chose a sa signification cachée. Oui, ce sera à moi de la découvrir et chaque pas que je fais m'est expliqué à chaque obstacle. Je suis aidé. C'est vraiment le symbole de l'entraide, de la salidarité humaine.

Un vertige me prend; c'est vraiment un serment que je n'ai jamais formulé jusqu'à présent.

Suis-je prêt à sacrifier ma vie pour la Franc-Maçonnarie? Un doute plane pour un laps de temps.. Suis-je convaincu de pouvoir tenir un serment? Aujourd'hui je ne sais rien, mais demain lorsque peu à peu je ferai miennes ces idées Maçonnerie, alors ce sera pour quelque chose de connu, pour idéal qui sera le mien, que je serais prêt à lutter et au besoin à me sacrifier.

D'une façon plus forte que jamais, je ressens que nous ne sommes rien. Nous ne sommes que poussière et retournerons an poussière. Rien ne restera à notre crédit si ce n'est nos bonnes actions, si ce n'est l'effort que nous avons fait pour nous élever; tâcher de devenir meilleur, essayer de comprendre nos semblables, les aider dans leurs difficultés; en un mot mettre en pratique la devise:

«Ne fais pas à autrui ce que tu ne voudrais pas qu'on te fit», ou bien, employant ces mêmes paroles d'une façon positive:

«Fais à autrui ce que tu voudrais que l'on te fit.»

Je me sens m'élever au des-

sus des détails. Près de moi, autour du moi, je sens la Lumière, elle existe et j'y aspire. Mon émotion est grande.

Tous ceux qui m'entourent seront dorénavant mes Frères, ma famille, mon soutien. Ils ne me sont pas imposés, je les ai librement choisis.

Ce soir, mes chers Frères, je viens de recevoir une autre preuve de votre afffection vraiment fraternelle et un nouvel encouragement dans la voie maçonniques et pour le bien de ma vie future aide et encouragement qui je l'espère continueront jusqu'à la fin de ma vie.

Une vision de la Franc-Maçonnerie m'apparaît dans le lointain, vision un peu floue pour l'instant; mais je suis certain qu'à force de persévérer cette vision s'éclaicira jusqu'à devenir flamboyante. Décrivant en partie cette vision ces vers de Kiplink me reviennen à la mémoire:

Si tu peux voir détruit l'ouvrage de ta vie
Et, sans dire un seul mot; te remettre à rebâtir,
Ou perdre en un seul coup le gain de cent parties
Sans un geste et sans un soupir;
Si tu peux être amant sans être fou d'amour,
Si tu peux être fort sans cesser d'être tendre
Et, te sentant hai, sans hair à ton tour
Pourtant lutter et te défendre.

★

Si tu peux supporter et d'entendre tes paroles
Travesties par des geux pour exciter des sots;
Et d'entendre sans mentir sur toi leurs bouches folles
Sans mentir toi-même d'un mot;
Si tu peux rester digne en étant populaire,
Si tu peux rester peuple en conseillant les Rois
Et si tu peux aimer tous tes amis en Frère
Sans qu'aucun d'eux soit tout pour toi.

★

Si tu sais méditer, observer et connaître,
Sans jamais devenir sceptique ou destructeur,
Rêver, mais sans laisser ton rêve être ton maître,
Penser, sans n'être qu'un penseur,
Si tu peux être dur sans jamais être en rage,
Si tu peux être brave et jamais imprudent,
Si tu peux être bon, si tu sait être sage,
Sans être moral ni pédant.

★

Si tu peux trouver triomphe après défaite,
Et recevoir ces deux menteurs d'un même front,
Si tu peux conserver ton courage et ta tête
Quand tous les autres les perdront.
Alors, les Rois, les Dieux, la Chance et la Victoire
Seront à tout jamais tes esclaves soumis,
Et, ce qui vaut bien mieux que les Rois et la Gloire
TU SERAS UN HOMME, mon Fils.....

Et, permettez-moi d'ajouter, mes cher Frères,

«Tu seras sur la voie de la Franc-Maçonnerie...»

Et si je tâche, avec votre aidemes Frères, de mettre en pratiqe ces principes, je serais, jecrois; en voie de devenir un bon Franc-Maçon....

G-E monogramını taşıyan
bir ampulü
tercih etmekle,
gerek parlaklık
gerekse
dayanma bakımından
dünya ampul sanayiinin
en mükemmel örneğini
satın almış
olursunuz!
faal

Fiatı 1 Liradır